

Gemensam framtid?

– en rastplats för eftertanke på vandringen med
Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Missionskyrkan

Per-Magnus Selinder (red.)

Anders Svensson

Karin Wiborn

© Samarbetsrådet mellan Metodistkyrkan i Sverige, Svenska
Baptistsamfundet och Svenska Missionskyrkan, 2008
Produktion: Svenska Missionskyrkans kommunikationsavdelning,
Eric Persson
Tryck: Davidsons Tryckeri AB, Växjö 2008
ISBN 978-91-974832-3-0

Innehåll

Förord – 5

1. Gemensamt bygge

– om våndan att fatta beslut – 8

2. Gemensam vandring

– med spejare till framtidslandet – 11

3. Gemensam drivkraft – 13

*Jesu bön om enhet • Uppdraget och utmaningen •
Samhälle i förändring • Att resa ett hoppets tecken •
Individens frihet och personlig övertygelse •
Tydlighet om tron • Nya värderingsfrågor •
Gemenskap på varje ort*

4. Gemensam grund – 22

*Proteströrelse och demokratins föregångare •
Läsarnas kunskapstörst – skolor och bildningsverksamhet •
Kultur och samhälle • Olikheter och motsättningar •
Historisk förpliktelse*

5. Gemensam inspiration

– vad vi lär oss av varandra och andra – 28

*Spiritualitet och gudstjänstliv • Teologisk förnyelse •
Internationell gemenskap och samtal inom kyrkofamiljerna*

6. Gemensamma församlingar – 39

*Historiskt gemensamma församlingar •
Förenade församlingsrörelsen från 1969 •
Breddad rörelse av förenade församlingar från 1980-talet •
Förskjutning i konstellationer • Nya öppningar*

7. Gemensam utmaning

– Ungdomsförbundens samtal och uppmaningar – 45

8. **Gemensam lärdom – 47**
Tidigare samtal, modeller, vad kan vi lära? •
Ekumenisk utveckling • Förändrad kontext
9. **Gemensam metod – 51**
Motiv och vilja • Förhandling • Fördjupning •
Försonad och dynamisk mångfald • De små stegens möjlighet
10. **Gemensam tro – 55**
Den tro som levs • Som man ber så tror man •
Övning i förnyelse och mångfald • Guds ord och bibelsynen •
Gudsbild och kristen tro • Människosynen •
Vägar till tro • Trons liv och växt
11. **Gemensam församlings- och kyrkosyn – 70**
Konnektionalism och kongregationalism •
Historiska modeller och praktisk verklighet •
Benämning och funktion
12. **Gemensam tjänst – 76**
Allas tjänst • Särskild tjänst – ordinerad tjänst •
Särskilda tjänster i enhetens tjänst
13. **Gemensamma sakrament och nådemedel – 84**
Omvänd dagordning • Nattvarden • Dopet • Bikten
14. **Gemenskap över alla gränser – 97**
*Internationella relationer • Överenskommelser och gemenskap
med andra • Ömsesidighet i mission – förpliktelserna mot
systerkyrkor*
15. **Vägvalet – 102**
Åt vilket håll blåser vinden? • Förutsättningar och orosfrågor •
Skapa nytt tillsammans • Minoritet och majoritet •
Vem är störst i Guds rike?

Förord

På Metodistkyrkans inbjudan återupptogs samtalen med Baptist-samfundet och Missionskyrkan år 2004. Det skedde utifrån ett konstaterande ”att det inom MK finns en sorg över konferensbeslutet för några år sedan om stopp för samtalen mellan de tre samfunden och en önskan att på något sätt komma igång igen”. Styrelserna tillsatte då ett litet samarbetsråd.

Uppgiften beskrevs i det läget rätt vagt och några tydliga mandat gavs inte mer än att samverkan skulle ske med presidierna. Det som nämndes var gemensamma församlingar och gemensam syn på de frågor där vi redan finns och arbetar tillsammans. Vi har ”bott ihop länge” och behöver nu beskriva formerna. Här skulle frågor om gemensamma församlingar och pastorsutlåning mellan samfunden/kyrkorna behöver klargöras, liksom behörighetsfrågor.

Hösten 2005 preciserade styrelserna uppgiften utifrån samarbetsrådets förslag: Utarbeta förslag till ekumenisk överenskommelse samt arbeta fram ett reflektions- och samtalsmaterial som på nytt skall aktualisera den teologiska rapporten från 1995, *Gemensam tro*.

För tolv år sedan utgavs dokumentet *Gemensam tro*, ett grundligt teologiskt arbete, där en så stor samstämmighet konstaterades att frågan ställs i förordet: – *Hur kan tre samfund som har så stor teologisk samstämmighet låta bli att gå samman?* [---] *Det teologiska studiet understryker erfarenheten att det snarare är andra faktorer än de teologiska som hindrar eller åstadkommer samgående på lokalt respektive nationellt plan.*

Trots förhoppningarna kom inte detta dokument att studeras nämnvärt i församlingarna. Större delen av dess innehåll är dock fortfarande giltigt och förtjänar att återvända till.

Den ekumeniska utvecklingen har snabbt gått vidare under de år som gått sedan rapporten kom. I Sveriges kristna råd, SKR, har två studiedokument publicerats: *Tro – dop – medlemskap* 2004 samt *Kyrkor i samtal* 2005. Där har den vidare utvecklingen inom de skilda kyrkorna belysts och de ekumeniska erfarenheterna kartlagts och analyserats. Båda böckerna har fått stor spridning och antyder nya förutsättningar för samtal. Den tredje delen av denna studieserie inom SKR handlar om kyrkosynen – vad som är kyrkans väsen och uppgift. Denna rapport beräknas utkomma våren 2008. Inom Frikyrkosamråd har en gemensam arbetsgrupp föreslagit arbetssätt och modeller vid framväxten av gemensamma församlingar: *Att tänka på vid samgående*, 2006.

Men en snabb utveckling och förnyelse har också skett inom våra kyrkor/samfund. Med *Gemensam tro* som en viktig grund har Missionskyrkan arbetat med en ny konstitution. Detta arbete skedde i nära kontakt med de gemensamma församlingarna och med representanter för Baptistsamfundet i utredningen.

Alla tre har de senaste åren presenterat nya handböcker. Arbetet med dessa bedrevs från början gemensamt, där arbetsseminarier och sammanträden arbetade fram material som kom att utnyttjas i respektive handbok samt, inte minst, uttrycks genom texter för bön och läsning i *Psalmer och Sånger* 2003. Dessa återspeglar också hur alla tre förnyas i gudstjänstlivet tillsammans. De hämtar inspiration från internationell kristenhet och svenskt nyskapande.

Under arbetets gång har både samfundsledarna och styrelserna med deras presidier har funnit varandra. Förtroende och tillit måste byggas genom att personliga relationer utvecklas. Denna erfarenhet utgör en inspirativ kraft också för djupare gemenskap mellan lokala församlingar.

Vid årsskiftet 2006/07 genomfördes en enkät – inte en bindande remiss – i församlingarna inom Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Missionskyrkan om den ekumeniska överenskommelse som styrelserna hade antagit. Frågan ställdes också hur man ser på en gemensam framtid. En majoritet inom alla kyrkor/samfunden uttalade sig för att man ville gå vidare med detta arbete. Avsikten var att få en uppfattning om vart vinden blåser i församlingarna, men också

att dela en växande övertygelse om en möjlig gemensam framtidsväg med församlingarna.

Konferenserna 2007 bekräftade den ekumeniska överenskommelse som respektive styrelse fattat beslut om under 2006 – något som tidigare aldrig skett, trots flera samtalsomgångar – samt gav styrelserna i uppdrag att inför nästa års gemensamma konferens presentera en avsiktsförklaring om en gemensam framtid.

Ett led i det arbetet är denna rapport som med dokumentet från 1995 *Gemensam* tro som grund vill belysa frågan om en gemensam framtid – först av allt motiven och viljan, sedan den teologiska utgångspunkten och några av de konsekvensfrågor som många enkätsvar lyfter fram. Det finns fortfarande obesvarade frågor. Svaren kan vi bara ge tillsammans.

Materialet har vuxit fram ur en rad konstruktiva och öppna samtal i samarbetsrådet. Vi har tillsammans sökt vägar för en gemensam framtid och nya utgångspunkter för gamla frågor. Författare är Per-Magnus Selinder, som också ansvarar för enskilda formuleringar, men i huvudsak svarar vi tillsammans för innehållet.

Andra erfarenheter av ekumeniska samtal pekar på att själva samtalet, om man ställer frågorna tillsammans, för med sig en dynamik som ofta överraskar. Perspektivet blir då ofta ett nytt: – Vad vill Kristus med sin församling? – Hur ser vi på uppgiften att vittna om frälsningen och tjäna medmänskorna? – Vilka utmaningar i samhället ställs kristen tro inför idag och framtiden?

Med besluten vid 2007 års konferenser och denna rapport avslutar samarbetsrådet sitt uppdrag. Nu förbereder en processgrupp arbetet med en avsiktsförklaring inför konferenserna 2008. Därefter förs arbetet vidare i enlighet med den nya utgångspunkten.

Stockholm i december 2007

Samarbetsrådet mellan Metodistkyrkan i Sverige,
Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionskyrkan

Per-Magnus Selinder – ordförande, Anders Svensson, Karin Wiborn

1. Gemensamt bygge

– om våndan att fatta beslut

Vågar vi bygga nytt? Många av våra församlingar har under de senaste decennierna ställts inför frågan om att bryta upp från den gamla kyrkan, där så mycket av upplevelser och traditioner satt i väggarna. Ibland handlade det om att koncentrera uppgiften till ett kommuncentrum i stället för i små spridda missionshus och kapell. Ibland handlade det om att söka sig till en ny förort, en avknoppning av centrumförsamlingen.

I alla dessa situationer har samtalen varit livliga. Man har rört vid traditionsfyllt gudstjänstliv, där en del av den egna identiteten formats och där djupa andliga upplevelser har satt spår. Man lämnar inte utan vidare sin historia. Det fanns en rädsla, inte bara för ekonomin i den lokala församlingen, utan också det som rör det innersta. Hur mycket av vår identitet är inbyggd i väggarna? Vad kan vi ta med oss av våra viktiga minnen till det nya?

Det som drivit till nybygge är en djup eftertanke om vad församlingen är och vad det innebär att vara kallad av Kristus att i sin omgivning gestalta hans kropp som är församlingen och att vara ett levande evangelium mitt i framtidens samhälle. Erfarenheterna av byggbeslut är samstämmiga från olika miljöer. Församlingen har i förväntan på en ny framtid funderat och samtalat om vad den innerst är kallad att vara och för vilka den är till.

Så kom dagen för beslutet. Lokalt handlade det mycket om ekonomi, vad man trodde sig om att orka. Detta knöts samman med en förväntan på framtiden. När principbeslutet togs var det en avsiktsförklaring, en bindande vilja, långt innan arkitektritningarna till det nya

fanns eller kontrakt med entreprenörer hade skrivits under. Sedan kom arbetsprocessen. Byggnadskommittén arbetade med alla praktiska frågor i tät kontakt med olika grupper i församlingen. Men hela tiden bars arbetet av frågor om vem man vill vara och vilka stråk av längtan och behov man skulle möta i det nya. Alla hundratals kyrkor som byggts sedan mitten av 1950-talet berättar om samma sak – förnyelse och framtidshopp.

Naturligtvis var glädjen stor på invigningsdagen över nya, ljusa och moderna lokaler för både barn- och ungdomsarbetet liksom för den rad andra aktiviteter man under byggnadstiden planerat för. Den nya kyrkan hade kostat på – men församlingens medlemmar hade byggt in ett stycke av sig själva där.

Kanske det allra viktigaste inför beslut och byggnadstid var ändå att de djupaste frågorna hade öppnat sig – det som ligger bortom bundenheten vid den gamla kyrkan och alla de känslor den representerade. Man har läst på historien om hur de som byggde den gamla kyrkan tänkte och resonerade utifrån de förutsättningar de hade i sin tid och de möjligheter som skymtade. Man ville erbjuda evangelium – ha ett centrum för sitt gudstjänstliv, men framför allt vara en inbjudan till tro och efterföljelse. Hela sinnet var riktat mot framtiden i hopp och förväntan. Om sådant berättar jubileumsskrifterna.

Att vara trogen mot mödrar och fäder som byggde den första kyrkan för över 100 år sedan innebar inte att blicka tillbaka och hålla fast vid det förflutna. Det var precis det de inte gjorde. De sträckte sig mot framtiden och ville skapa mötesplatser för människor runtom dem. I deras tid innebar det ett radikalt uppbrott med trons fader som förebild, ett vågspel därför att man inte hade facit för framtiden i sina egen händer: *I tro lydde Abraham när han blev kallad. Han drog bort till ett land som skulle bli hans, och han drog bort utan att veta vart han skulle komma.* (Hebr. 11:8)

Uppgivenhet driver till resonemang om att det var bättre förr. Det sinne som är inriktat på att vara Kristi kropp idag mitt bland människor sträcker sig mot hoppet och framtiden. När våra kyrkor/samfund ser mot framtiden bär vi med oss bördan av tidigare samtal, där vi så många gånger skissat på ritningar, fört diskussioner om hur det vi bär med oss skall kunna rymmas i en ny gemensam kyrka/

samfund. Skisser och tidsplaner har gjorts upp – och så på slutet har vi inte kommit överens.

Historien om våra samtal lär oss, likaså andra samtal som förts mellan olika kyrkor i Sverige och internationellt, att den ekumeniska modellen för samtalet måste omprövas.¹ Kanske har vi fastnat i arkitektritningar och byggteknik innan vi verkligen ställt oss frågan: – *Vill vi detta? – Är vi beredda att bryta upp och tillsammans bygga något nytt för framtiden?*

En avsiktsförklaring handlar just om denna vilja. Naturligtvis måste en del förutsättningar belysas. När en församling bygger kyrka kanske tomtrågan och resurserna hör till förutsättningarna. När tre kyrkor/samfund frågar om gemensam framtid är det några andra frågor som måste belysas. En del av dessa har blivit tydliga i enkäten till församlingarna vid förra årsskiftet. Svaren har ibland varit villkorliga – ja om vissa förutsättningar uppfylls. De handlar nästan alla hur man kan få vara sig själv i det nya, bära med sig historia, identitet och arv.

Den bärande tanken för en avsiktsförklaring är *vad Kristus vill med sin församling*, om den har siktet mer inriktat på uppgiften i vårt framtida svenska samhälle, det som ligger framför, än på det som ligger bakom. Samtal om gemensamt bygge leder oss, precis som erfarenheterna från många församlingars kyrkbyggen berättar om, till fördjupning av frågan om församlingen som Kristi kropp – tydlig, synlig och handlande bland människor i vår omgivning och i det samhälle vi delar med alla människor.

1 Se *Kyrkor i samtal*, red. Per-Magnus Selinder och Katrin Åmell, SKR:s skriftserie nr. 8, 2 uppl. 2007.

2. Gemensam vandring

– med spejare till framtidslandet

Ökenvandringen var för Israels barn bland mycket annat en identitetsprocess, där tolv stammar prövades under 40 år kring frågan om vilka de var. Tolv stammar blev ett folk med gemensam identitet, frammejslad under många frestelser och avfall. Det var en irrande vandring mellan oaserna med ständiga omprövningar. Men vägen präglades också av Guds ingripande. Som vägvisare för livet gavs budorden – om relationen till den Gud som är levande och ger liv, men också. och det blev mer detaljerat, om riktlinjer för hur vi människor kan leva tillsammans. Där fanns också en rad upplevelser av den Gud som bär omsorg om livet och ger det livsviktiga vattnet och brödet för vandringen. Dessa vävdes samman till en framtidsdröm.

I nya erfarenheter befästes den gemensamma identiteten: *Alla blev de döpta i molnet och i havet till gemenskap.* (1 Kor. 10:2) Så tolkar Paulus berättelserna från den gemensamma vandringen, nu överförd till den kristna församlingens kännetecken som banar väg för enhet i mångfald:

– *Med en och samma Ande har vi alla döpts att höra till en och samma kropp, vare sig vi är judar eller greker, slavar eller fria* (1 Kor. 12:13). Just dopet, det som blivit en kyrkohistorisk skiljelinje, anges av Paulus som den Guds gåva som bryter gränserna, är enhetens tecken för Guds folk och skapar en grundläggande gemensam identitet.

Den frestelse som ständigt återkom var frågan om all denna oro och ängslan under vandringens strapatser skulle löna sig. Både framför det omöjliga havet, där ingen framtid kunde anas, och inför intåget i

det nya landet många år senare, frestades folket att längta tillbaka till det förgångna.

Josua och hans spejare hade varit i framtidslandet och kom tillbaka med en blandad rapport: Landet flödar av mjölk och honung, men det förtär sina invånare. Folket som bor där är starkt, alla vi såg var storvuxna. Då tyckte vi att vi var som gräshoppor. Till och med slaveriet i Egypten tycktes vara bättre för många än en osäker framtid: *Visst vore det bättre för oss att vända tillbaka* (4 Mos. 13:28 ff.; 14:3). Vägvalet handlade om att vända tillbaka till den trygghet man trodde sig ha i det förgångna eller våga fortsätta in i framtidslandet, med dess blandning av hotets och hoppets bilder.

De första kristna kallades vägens folk. Vandringsfolket från öknen var biblisk förebild. Som Israels barn var på väg mot framtidslandet är också församlingen på väg mot Guds framtid. Med oss bär vi minnen och erfarenheter som styrkepunkter. Men packningen rymmer också bördor från det förgångna.

Den avgörande frågan är om vi lever och hoppas på det som varit eller i förväntan vågar möta den framtid Gud har i beredskap åt oss. Det är ett val mellan att bevara och befästa det vi uppnått eller vara ett pilgrimsfolk, ständigt på väg i nya erfarenheter av hur Gud leder sitt folk.

Detta handlar också om vår identitet och var vår tro i främsta rummet är fäst, i Jesus Kristus och hans uppdrag till lärjungarna eller i vår historia som åtskilda med de olika tolkningar och traditioner vi vuxit upp med. Insikten om att vi gemensamt är på väg som Guds folk spetsar en annan typ av frågor, nämligen den grundhållning var har inför denna framtid: – *Misströstan eller förväntan? – Rädsla eller framtidshopp?*

Den kristna församlingen måste i varje tid pröva utifrån evangeliet med vår mänskliga begränsning var man står och vart man vill komma. Inför ett framtidsval räcker det inte med att stå stilla, säga nej och se hur det går. Det gäller också att besvara frågan: – *Vilket är alternativet?*

3. Gemensam drivkraft

Jesu bön om enhet

Enheten är given – den tillhör Guds eget väsen som Fader, Son och Ande. Jesu bön om att alla skall vara ett är ett uttryck för detta.

Utgångspunkten för samtal om djupare samverkan eller samgående under de senaste 40 åren i Sverige är en grundläggande övertygelse om att Jesu bön förpliktar den kristna kyrkan att göra enheten synlig. På samma sätt som församlingen är synlig i omvärlden måste enheten som ett kännemärke på det som tillhör Kristus kunna ses, kännas och upplevas.

Under 1900-talets senare decennier har Jesu bön om enhet framför allt kopplats samman med motivet att världen skall tro.

Det kan dock ligga en frestelse också i detta motiv om det rationaliseras – dvs. blir en fråga om framgång och effektivitet. Ibland hörs röster om att olika samfund når bättre ut eftersom de kan möta olika slags behov hos människor. Den frågan är inte oviktig, men bör inte blandas samman med själva enheten eller t.o.m. motivera fortsatt splittring. Snarare hör detta resonemang samman med hur församlingen framträder i sin egen speciella miljö och möter människor där samt på vilket sätt närliggande församlingar med olika profil kan samverka i sin mångfald.

Enheten måste vara djupare förankrad än i frågor om effektivitet och framgång. Enligt Jesu översteprästerliga förbön i Joh. 17:11-22 hör den samman med församlingens existens och identitet. Den är **ett grundtecken** för både kyrkan, det kristna livet och uppdraget att förkunna evangeliet.

Förebilden för kyrkans enhet är Sonens enhet med Fadern.

– Jag ber att de alla skall bli ett och att liksom du, fader, är i mig och jag i dig, också de skall vara i oss (v. 22). Enheten är alltså en omistlig del av kyrkans väsen och identitet. Den hör till kännetecknen på att kyrkan är kyrka, Herrens tillhörighet.

– *De är kvar i världen och jag kommer till dig. Helige Fader, bevara dem i ditt namn, det som du har gett mig, så att de blir ett liksom vi är ett (v.11).* Med de orden överlämnar Jesus sitt uppdrag till lärjungarna. När han instiftar kyrkan är enheten **det första tecknet** på kyrkans sakramentalitet, att **församlingen är Kristi kropp i världen.**

– *Den härlighet som du har gett mig har jag gett dem för att de skall bli ett (v 22).* **Guds och församlingens härlighet** syftar till enhet. Då innebär splittring inte bara att kyrkans, utan också att Guds härlighet fördunklas.

– Inte bara för dem ber jag, utan för alla som genom deras ord tror på mig. Jag ber att de alla skall bli ett (v.20): Varje generation behöver påminna sig att detta gäller kyrkan i alla tider. Det första uppdraget Jesus gav till sina lärjungar var att bevara enheten, inte att värna skilda konfessioner på ett sådant sätt att kyrkans splittring fortsätter.

– *Helga dem i sanningen ... De skall fullkomnas och bli ett (v.17, 23).* **Helgelsen** i det kristna livet hör ihop med enheten, som alltså har att göra med både den enskilda människans växt och kyrkans fördjupning av den kristna tron.

– *Liksom du har sänt mig till världen har jag sänt dem till världen (v.18).* Enheten hör ihop med **kyrkans sändning**, dess mission, att föra evangeliet vidare och själv vara ett uttryck för Guds närvaro bland människor och i samhället.

– *Jag ber att de alla skall bli ett ... då skall världen tro på att du har sänt mig (v.21).* Nästan alla kristna känner till detta citat från Jesus. Det utmanar, att enheten är så tydligt länkad till **församlingens grunduppdrag** att evangeliets trovärdighet anges som en följdverkan.

– *Då skall världen förstå att du har sänt dem och älskat dem så som du har älskat mig (v.23).* Det är inte bara tron som blir en följd av enheten, utan också en växande **förståelse av innebörden i evangeliet**, Guds utgivande kärlek i Jesus Kristus.

Den nicenska trosbekännelsens ord om ”en enda helig universell och apostolisk kyrka” har fått ny uppmärksamhet under det senaste årtiondet både inom kyrkorna och i ekumeniska samtal.² Frågan om evangeliets innebörd, vad som är genuint i kristen tro är avgörande ur omvärldens perspektiv, inte vad som skiljer kristna från varandra.

Uppdraget och utmaningen

”Ni har inte utvalt mig, utan jag har utvalt er och bestämt er till att gå ut och bära frukt” (Joh. 15:16)

Sändningen och uppdraget ges oss i Jesu enhetsbön. Där finns grunden för den gemensamma uppgiften i världen – lokalt, nationellt och globalt. Kyrkan är kallad att förkunna och visa på Guds rike. Den fullföljer denna kallelse genom att förkunna evangelium för världen och genom själva sin tillvaro som Kristi kropp.

Gemenskapen i sig, sådan den framträder bland människor, är ett tydligt vittnesbörd på gott och ont. Församlingens väsen innebär inte bara att säga eller göra utan också att vara. Som Kristi tjänare sänds vi ut i världen för att delta i kampen för befrielse, frälsning, rättvisa, rättfärdighet och försoning. Vi söker att göra Guds kärlek känd och i handling visa evangeliets helande kraft bland alla människor. Genom Guds folk blir kyrkan synlig för världen. Det är Guds folk som bär uppdraget att möta människor med evangelium. Det finns ingen undanflykt från denna utmaning, ingen möjlighet att lämna det vidare till andra. I det arbetet behöver vi mer av evangeliets glädje och frimodighet.

2 Dokumentet *Att bekänna en och samma tro* från Faith and Order (*Confessing the One Faith*, sv. översättning 1993, Verbum) har inte fått samma breda genomslag som *Dop Nattvard Ämbete*. Däremot har de ekumeniska tankarna därifrån tydligt påverkat kyrkornas egen uppmärksamhet både på betydelsen av att gemensamt kunna bestämma och stå för det genuina i kristen tro och det ekumeniska bidrag till ecklesiologin som utläggningen av ”en enda helig universell [katolsk, världsvid] och apostolisk kyrka” erbjuder.

Samhälle i förändring

Kyrkan utmanas av ett samhälle i förändring med stora omflyttningar av människor, en utarmning av landsbygden och en koncentration till storstäderna och med en stor rörlighet på arbetsmarknaden. Många människor förlorar sina rötter, sina arbeten och sin trygghet. Familjer splittras, missbruk och ensamhet ökar. Samhällets sociala välfärd är hotad och behovet av omsorg i olika former ökar. Nya grupper av invandrare och en mångfald av nationaliteter finner sin nya trygghet i Sverige, samtidigt som samhället blir allt mer pluralistiskt och rikt på olika kulturtraditioner. Detta sker parallellt med att främlingsfientlighet och rasism breder ut sig. Samhället koncentreras allt mer kring ekonomi och konsumism. Kyrkan utmanas även av en miljö i förändring, där nedbrytande och resursslösande krafter utnyttjar Guds skapelse.

Våra tre samfund kom till under en omvälvande tid i det svenska samhället. De svarade direkt på människors frågor. Erbjudandet om personlig tro gick hand i hand med upprättelsen av människan. Sett med historiens ögon blir det tydligt hur församlingens yttre former i 1800-talets samhälle inte bara försökte kopiera en biblisk modell. Man var en del tidens strömningar när församlingarna formades som del av tidig folkrörelse.

Den kristna kyrkan har genom historien haft olika former. På ett tydligt sätt har dessa relaterat sig till det omgivande samhället. Ibland har formerna förnyats då nya sidor av evangeliet betonats. Ibland har kyrkans gemenskap brutits sönder, därför att just den traditionella formen från en tidigare epok hade upphört att vara ett tydligt evangelium i samtiden.

I tanken på församlingen som Kristi kropp ligger en närvaro i den egna tiden. Gud valde att bli människa (inkarnationen) i en bestämd tid och på en bestämd plats. Så visade han sitt ansikte i närvaro bland sin tids människor. Den kristna församlingen är kallad att i varje tid förkroppsliga denna Kristusnärvaro. Det innebär att den sviker sin uppgift om den förblir statisk. Därför behöver Guds folk i varje ny tid återerindra sig vad det innebär att vara en kyrka och som ett folk på vandring söka sig mot framtiden. Någon annan riktning är inte möjlig – hur frestande det än kan vara att vända tillbaka.

Att resa ett hoppets tecken

Gud utmanar oss till vittnesbörd och tjänst genom sin skapelse, i vårt eget samhälle genom enskilda människor.³ Framför allt är kyrkans uppdrag att peka på ett annat framtidshopp än det som bestäms av girighet och rädsla. Då är själva enheten en del av denna förkunelse som en motbild till ett samhälle där så mycket splittring råder genom rädsla och makt.

Alla kyrkor ställs idag inför stora framtidsutmaningar – både när det gäller den längtan efter tro som vi delar med alla människor och samhället i stort samt genom samhällsutvecklingen.

Utmaningen är spännande och kan bäras med glädje och frimodighet. Mitt i dagens motsägelsefulla bild av samhällsutvecklingen behöver vi upptäcka tecken på Guds närvaro och handlande också utanför kyrkorna. De utgör både ansatspunkter för vårt uppdrag och ger oss inspiration och frimodighet.

Individens frihet

Vårt gemensamma arv i betoningen av den personliga tron som ett gensvar på Guds öppna famn har ny aktualitet. På 1800-talet betonades den personliga tron i polemik mot statskyrkosystemet. 1800-talets väckelse byggde på att det bland svenska folket fanns en enhetlig kristen grund. Kunskapen om Bibeln och kristen tro var gedigen. Detta var väckelserörelserna positiva utgångspunkter och möjlighet. Med väckelse menades att vakna upp, ta till sig Ordet och bekänna sig som omvänd, personligt kristen.

I detta låg ett ifrågasättande av vad man uppfattade som en påbjuden kristendom som försvagade den enskildes engagemang och ansvar. Baptister, metodister och missionsförbundare hade i sin betoning av den personliga tron också friheten och ifrågasättandet gemensamt, ibland med olika tyngdpunkter. Det fanns en gemensam protest mot tvång och bekännelseskriterier som påbjöds av myndigheterna.

Denna individuella frihet, som hävdades av väckelsefolket, kom att bereda vägen för politisk frihet och demokrati. Den var ett barn av tidsandans liberalism och individualism.

3 Se *Gemensam tro*.

Personlig övertygelse

Den personliga övertygelsen har andra förtecken idag, men är lika aktuell, nästan från motsatt håll. I stället för en statlig försäkring om tillhörighet till Gudsfolket, ibland orättvist och överdrivet i 1800-talets polemik, lämnas vi idag som människor till oss själva att söka och komponera en egen tro som passar oss. I den meningen behöver Guds tilltal på nytt formuleras – inte auktoritärt, utan som ett erbjudande om en fast grund utanför oss själva, att bygga livet vid, en tro som håller också när det som samhället inte kan försäkra oss för inträffar.

Tydlighet om tron

Ur denna synvinkel kan man tala om ett omvänt perspektiv. Väckelsefolket på 1800-talet bar på en kunskap som behövde väckas, förlösas till en personlig tro. Därför förhöll man sig negativ till en formulerad tro och tvingande bekännelseskriterier. Idag lever vi i ett samhälle där kunskapen om evangeliet och den kristna tron är fragmentarisk.

Tillsammans behöver vi söka vägar att presentera det genuina för den kristna tron, ett nytt bekännelsearbete, där evangeliets innebörd på nytt presenteras i den livssituation vi lever. För människor som står utanför kyrkorna känns det oviktigt med konfessionella bestämmelser. Frågor som tidigare varit laddade av identitet, t.ex. dopfrågan, är idag inte ens bland aktiva församlingsmedlemmar den första frågan.

En tro som bär genom livet, gemenskap och relationer hör till de centrala frågorna. Där är betoningen av det personliga mötet ett historiskt arv vi delar tillsammans. Samtidigt bär vi tillsammans negativa bilder av ”frikyrkoförsamlingen” som bara tycks vara till för medlemmarna, en förening för religiöst intresserade.

Tillsammans behöver vi arbeta med frågorna om vad som är centrum i evangeliet och hur kristen tro gestaltas på ett tydligt och synligt sätt i vittnesbörd och tjänst. Detta kan på många håll innebära, att församlingarna dels har att ta vara på arvet av personlig tro, dels kan behöva bryta upp från en stagnerad föreningsliknande kultur om den fungerar utestängande.

Några av de gemensamma församlingarna vittnar om att när man söker en ny framtid ställs grundfrågorna på ett nytt sätt om vad församlingen innerst inne är och vad den är till för. Men det finns också exempel på motsatsen, där man adderar invanda mönster i sökandet efter en minsta gemensamma nämnare. Inför en gemensam framtid blir det en utmaning att tillsammans söka genuina uttryck för en församling som är tydlig, synlig, handlande och öppen för människor där de befinner sig.

Nya värderingsfrågor

Samhällets förändringar av värderingar, lagstiftning och etik ställer nya frågor till kyrkorna. Vetenskaplig forskning om livet, uppkomst och påverkansmöjligheter, ställer etiska frågor som kräver allt större resurser och samordning. Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Missionskyrkan delar en grundsyn på samhället som syftar till ett mänskligare och värdigare samhälle genom såväl aktivt deltagande som en kritisk hållning. Församlinglivet syftar till att vara en plats där enskilda finner tro, hopp och kärlek.

Ofta medför samhällsutvecklingen nya ställningstaganden som inte följer de traditionella konfessionella gränserna utan går rakt igenom kyrkor och samfund. Enskilda kristna och grupper kommer fram till olika svar inom samma samfund. Samtidigt kan man ändå se vissa tydliga gemensamma drag genom dessa ställningstaganden. Traditionellt är värdegemenskapen stor mellan våra tre samfund både när det gäller bibelsyn och etiska ställningstaganden.

Båda dessa utmaningar – från evangeliet och det omgivande samhället – ställer krav på lyhördhet, mot människor, mot evangeliet och mot den egna traditionen. Vägens riktning behöver ständigt omprövas och sökas på nytt. Globaliseringen, den ökade kommunikationen och religionernas starka återkomst kommer att ställa stora krav på kyrkorna och deras förmåga att möta framtiden. Det är svårt att se att varje samfund för sig har de resurser som den alltmer komplicerade verkligheten skulle kräva för en närvaro av evangeliet som inbjuder människor till en personlig tro och ett aktivt engagemang i samhället.

Gemenskap på varje ort

Den plats där den kristna kyrkan blir synlig och tydlig är den lokala orten. Där framträder den som en del av lokalsamhället. Det är i den lokala församlingens gudstjänst som Guds folk har sitt centrum och sin kraftkälla. Den samlade församlingen kring Kristus blir den utsända församlingen i vardagen. Därmed är församlingen synlig. I många uppgifter behöver de olika lokala församlingarna bära vittnesbörd och tjänst tillsammans. Det gäller inte minst ansvaret inför Guds hela skapelse, samhällslivet och den ömsesidiga missionen över alla gränser.

Primärt är det den gudstjänstfirande församlingen på varje ort som syns, talar tydligt och handlar i sin egen miljö. Den kristna gemenskapen är kallad att vara bärare av försoning i ett splittrat samhälle och i den splittring många av oss upplever i det egna livet. Splittringen mellan kristna innebär inte bara försvagad kraft när det gäller att vittna om tron. Guds shalom, fred och frid, mister sin innebörd om den kristna församlingen är en splittrad spegelbild av den djupgående gemenskap Gud vill ha med hela sin mänsklighet.

Det måste börja på hemmaplan. När kyrkorna formulerade visionen om enhet i New Delhi 1961 hölls två aspekter samman. Utgångspunkten var enhet med alla som bekänner Jesus Kristus *på samma ort*. Men det finns också ett växelspel i denna enhetsvision med *hela kyrkans enhet*. Om enheten bara blir lokal blir den dels begränsad när det gäller att dela ansvaret med andra, dels riskerar tron att försvävas om den isoleras från vad hela gemenskapen tror och lär, dels kan en lokal enhet innebära splittring i förhållande till den gemenskap och det ansvar man delar med andra utanför lokalsamhället.

Enhetsfrågan måste alltså uttryckas som ett växelspel mellan de lokala församlingarna och de nationella samfundet. Den växande gruppen av gemensamma församlingar har med rätta uttalat sin besvikelse över samfundens oförmåga att komma vidare i enhetsarbetet. Samtidigt har de utgjort ett förberedelsearbete av stora mått. Där har man i praktiken arbetat igenom en lång rad frågor – alltifrån teologiska förhållningssätt till att smälta samman olika kulturtraditioner.

Det växande antalet av gemensamma församlingar är en utmaning som våra kyrkor/samfund måste ta på djupaste allvar. Bilden kan se olika ut. På några orter har man gått samman i uppgivenhetens tecken. Detta kan dock vara väl så motiverat om man ser den praktiska verkligheten i många avfolkningsbygder, där man var för sig knappast kan gestalta ens ett regelbundet gudstjänstliv.

Men på de flesta håll har bildandet av den gemensamma församlingen fört med sig erfarenheter av samma slag som att planera en ny kyrka. Församlingarna har frågat sig vad som är den kristna gemenskapens innersta natur och hur uppgiften ska kunna fyllas i ett samhälle under omdaning. Inför den dubbla frågan, vad Kristus vill med sin församling och för vem den är till, har man brutit upp från avgränsningar till öppenhet. Det intressanta är, att utvecklingen den senaste tiden har visat att också större församlingar söker sig samman för att på ett mer strategiskt sätt kunna utföra sin uppgift.

Om Gudsfolket syns tydligast i den gudstjänstfirande församlingen på varje ort och vittnar och tjänar i sin omgivning – då är det rätt att rörelsen av enhet måste börja i den lokala församlingen.

1970-talets högt spända förväntningar i tresamfundssamtalen utlöste och öppnade möjligheterna för den förenade församlingsrörelsen. Den var så livskraftig att den inte lät sig hejdas av samfundens misslyckanden. Men fungerar inte växelspelet mellan lokalt och nationellt byggs nya splittringar in i den kristna gemenskapen.

4. Gemensam grund

Som de klassiska frikyrkorna med grund i 1800-talets väckelse bär vi på en gemensam historia. Den präglades av sin tid och måste förstås utifrån 1800-talets samhälle, dess maktförhållanden och inte minst en kyrklig enhetskultur där det fanns föga plats för individen.

Kyrkosplittningen kring andra hälften av 1800-talet i Sverige bör förstås utifrån en annan situation både i samhället och inom kyrkan. Den hade rötter i den pietistiska väckelsen, där den enskildes personliga tro betonades med udd mot enhetskyrkan, där medborgarskap innebar kyrkotillhörighet. Där betonades den enskildes kristna liv och det personliga ställningstagandet. En framväxande liberalism betydde också reaktion mot tvångs- och överhetssamhället, dit också kyrkan räknades.

Proteströrelse och demokratins föregångare

De tre klassiska frikyrkorna som då växte fram hade många tydliga gemensamma drag som formade en kultur och identitet. Det var en proteströrelse mot makten uppifrån. Mot tvångslagstiftning på det religiösa området blev kampen för religionsfrihet ett bärande inslag från första början. Reformrörelsen inom Svenska kyrkan från mitten av 1850-talet gällde samtidigt religiös frihet och demokrati.

Vid den tidpunkten väckte bristen på religionsfrihet i Sverige uppmärksamhet över hela Europa. En larmrapport vid Evangeliska Alliansens möte i Paris 1855 fick Skotska kyrkan att skriva brev till Oscar I och vädja om mötesfrihet och nattvardsfrihet.⁴ I England samlades

4 Rapporten gavs av kyrkoherde C.A. Bergman i Vinslöv som tillsammans med H.B. Hammar utgav *Evangelisk kyrkovän*. Från 1855 fanns regeringsformens

kollekt in för att betala böter till dömda baptister. Något decennium tidigare hade Engelska kyrkan stängts och metodistpastorn Georg Scott, som var inspiratör med betydelse för de kommande ledarna i samtliga tre klassiska frikyrkor, hade tvingats lämna Sverige.

Proteströrelsen var en av de tidigaste rötterna till svensk demokrati. Att hävda individens förmåga och rätt att själv ta ställning i religiösa frågor var djärvt på den tiden, i all synnerhet som det medförde sanktioner och förlust av medborgerliga rättigheter. Men för den som vågade ifrågasätta överheten i himmelska ting var det en mindre sak att kräva inflytande i jordiska frågor, menade Tage Erlander i sina memoarer när han berättade om sin uppväxt i en värmländsk missionsförbundarmiljö. Snabbt efter representationsreformen uppträdde en rad ledande politiker från de tre klassiska frikyrkorna i riksdagen. De engagerade sig inte bara i dåtidens egna frihetsfrågor utan också i socialt arbete. Många stod också nykterhetsrörelsen nära.

Den representativa demokratin utifrån ett demokratiskt valsätt hade sin vagga i frikyrkorörelsens barndom. Män och kvinnor hade lika röst vid församlingsmötet och man valde tidigt ombud att representera församlingen vid både regionala och nationella samlingar. Ännu var det – ett halvsekel före kvinnors politiska rösträtt – mer i undantag som kvinnor fick styrelseuppdrag.

Sådana gemensamma rötter skapade en värdegemenskap utifrån kristen grund i etiska frågor och helhetssyn på människan utifrån både andligt och socialt perspektiv. Detta blev tydligt i hela samhällslivet, inte minst genom det starka politiska engagemanget, där väckelsens folk engagerade sig och fördes fram av stora grupper utanför dem själva som folkets talesmän i riksdagen.

Läsarnas kunskapstörst – skolor och bildningsverksamhet

Det politiska engagemanget både i riksdag och i kommuner var framträdande, mer sällan för att driva kristna särintressen, oftare i

§ 16 som en protest mot rådande förhållanden i tidningens huvud: *Konungen skall ingens samvete tvinga eller tvinga låta.*

socialpolitiska frågor eller engagemang för utbildning. Där samhället ännu inte räckte till tog man egna initiativ – skolor och barnhem skapades från 1850-talet med arbetsföreningar för att klara finanserna.

En tidig bildningsverksamhet med bibliotek i kapell och missionshus svarade mot kunskapsbrist bland ”läsarna”. Världsbilden vidgades med engagemang i yttre mission, där också samma värnande om människovärdet tog sig uttryck i t.ex. politiska protester mot brutal kolonialpolitik.

På 1900-talet växte folkhögskolorna, sjuksköterske- och församlingssystemutbildning fram, ofta i samverkan. Ett exempel är hur Metodistkyrkans utbildning av Betaniasystrar i praktiken blev de tre samfundens gemensamma resurs.

Frikyrkliga studentföreningen kom från 1910-talet att fungera som idébärare av dessa traditioner. Här möttes frikyrkliga studenter från de tre klassiska frikyrkorna till gemensamma framtidssamtal. Många av dem skulle så småningom få ledande roller, driva frågor om frikyrklig enhet, söka nya vägar i dialogen mellan tro och vetenskap, öppna för en ny kultursyn och föra frågan om religionsfriheten vidare. Den roll som de frikyrkliga studenterna spelade tillsammans kan inte nog värderas – vare sig i praktisk ekumenik eller i politik och kulturliv.

Kultur och samhälle

Både i början och under den fortsatta utvecklingen av de tre klassiska frikyrkorna växte en gemensam kultursyn fram. Denna historia har skapat en samsyn i bibelsyn och tolkning som lett till engagemang i samhällsfrågor och kulturliv.

Det finns också en delad historia av tendenser till isolering från samhället. Ursprunget i en förföljelsesituation kunde forma en sektrisk och negativ samhällsbild. Det finns målande beskrivningar av en frikyrklig subkultur som avskärmat församlingarna från omvärlden och skapat främlingskap gentemot de människor man velat möta med evangelium. På 1950-talet diskuterades detta under beteckningen ”fromhetsvallen”.

Bristen på religionsfrihet ända fram till 1950-talet, där lagen defi-

nierade en enhetskyrka gjorde att man tvingades definiera sig som förening – om man inte ville acceptera definitionen som ”främmande trossamfund”. Föreningsmodellen blev ibland inte bara en yttre form, utan överflyglade många gånger synen på församlingen som Kristi kropp.

Brottningen mellan dessa olika tendenser och strömningar går snarare inom samfunden än mellan dem och bestäms mera av församlingens lokala situation och miljö än av teologiska frågor. Men i huvudsak har de tre klassiska frikyrkorna en gemensam omvärldsbild som har varit bestämmande för sättet att se på evangelisation, det diakonala uppdraget i samhället och förhållandet till politik och kultur. Detta gäller också livsstilsfrågorna – här finns en gemensam prägling med rötter i pietismen, men också en samtida utveckling av nya livsmönster på gott och ont.

Olikheter och motsättningar

Även om man kan peka på en i långa stycken gemensam historia är vi samtidigt präglade av historiska motsättningar. Under 1800-talet levde de tre klassiska frikyrkosamfunden i regel åtskilda från varandra. Kanske kan de polemiska motsättningarna också ses ur det samhällsperspektiv där de växte fram?

I kampen för livsutrymme i det svenska samhället och starka personliga ledargestalter, i en framväxande självmedvetenhet om betydelsen av tydliga ställningstaganden blev också motsättningarna tydliga och polemiken skarp. Det fanns en inbördes konkurrens om idéer och människor. Det saknades inte konfliktämnen inom och mellan samfunden, bl. a. dop- och församlingssyn, olika försoningsläror eller uppfattningar om de yttersta tingen. Ett exempel på en sådan meningsmotsättning är en skriftlig kontrovers omkring 1880 mellan missionsförbundaren PP Waldenström och baptisten Anders Wiberg, om dopet och de kristnas enhet.

De skiljelinjer som eventuellt finns går inte längre så mycket mellan oss som inom och tvärs igenom. Många av de skiljelinjer som drogs upp, när dessa samfund kom till, är idag antikverade eller inaktuella. Få medlemmar kan ens redogöra för sådana historiska motsättningar.

Den teologiska och ekumeniska utvecklingen har medfört att knappast några kontroverser finns kvar. Man skall dock inte underskatta hur det historiska minnet har odlats och fortfarande kan påverka känslor och attityder. Men få unga människor känner sig engagerade i de klassiska olikheterna om de alls kan identifieras. Vi utmanas nu i större grad av människornas existentiella frågor och villkor och längtan efter helande relationer.

Det finns två områden där samfunden fortfarande skiljer sig åt – dopsynen samt synen på församlingen, kyrkan och den ordinerade tjänsten. Där har ändå ett närmande har skett i praktiken. Frågan är hur länge de frysta modellbeteckningarna kongregationalism och konnektionalism skall styra framtiden. Går det att finna en ny väg än den som innebär jämförelser och ett köpslående om vem som vinner eller förlorar?

Utmaningen blir då att vända olikheterna till positiva möten. I stället för att se mångfalden som problem kanske de skulle kunna utgöra tillgångar – kan det vara så att polemiska debatter och frysta positioner som lett till att man lägger olika ståndpunkter vid sidan som förhandlingsobjekt kunde vändas till nyfiken upptäckarglädje? En dynamisk mångfald kunde innebära att vi närmar oss varandra för att söka efter något som gått förlorat av den kristna trons rikedom och så tillsammans skapa något nytt i trohet mot både församlingens kristusgivna identitet och dess uppgift idag.

Under alla omständigheter måste olikheterna prövas öppet, generöst och ärligt inför en gemensam framtid.

Historisk förpliktelse

Under mer än 100 år har de tre klassiska frikyrkorna sökt vägar till enhet. Det första frikyrkomötet hölls 1905. Frikyrkliga samarbetskommittén bildades 1917. Historien löper vidare till 1950-talets vidgning av det frikyrkliga samarbetet. Men när frågan ställts på sin spets är det Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Missionsförbundet som förde ursprunglig frikyrklighet framåt och gång på gång har prövat frågan om gemensam framtid.

Även om målet kring 1970 i tresamfundssamtalen den gången inte

uppfylldes fanns det kvar en naturlig känsla av gemenskap mellan dessa tre. Det är ingen tillfällighet att centrum och drivkraften för den gemensamma församlingsrörelsen (se kap. 6 *Gemensamma församlingar*) fanns mellan de tre. Det är också dessa församlingar som gång på gång väckt förslag till konferenserna om gemensamt samfund.

Raden av tidigare målbestämda samtal förpliktar historiskt att inte förlora den vision som levt under 35 års samtalsomgångar. Vi har under denna tid byggt oss samman. Med våra gemensamma församlingar, men också bortom dem, finns en ömsesidighet i tjänster som pastorer. I praktiken erkänner vi varandras ordinerade tjänster som pastor och diakon – inga hinder finns att temporärt ha tjänst hos varandra. Men det är styrka att reglera ansvar och förpliktelser så länge vi är skilda åt för att skapa trygghet för dem det gäller.

Baptistsamfundet och Missionskyrkan har under mer än ett decennium haft både gemensam pastorsutbildning och gemensam tidning. I år (2007) har också Metodistkyrkan gått in som huvudman för Teologiska högskolan i Stockholm. Dessa möten har skapat en växande tilltro och tillit. Där har olikheter i språkbruk och kultur mötts.

5. Gemensam inspiration

– vad vi lär oss av varandra och andra

Sjelva bär vi alltså erfarenheter av flera försök att hitta en gemensam väg. Men sedan 1969, då de första tresamfundssamtalen med en tydlig målsättning kom igång, har mycket hänt, inte minst på det ekumeniska området internationellt och i vårt eget land.

Många frågor som då såg omöjliga ut har bearbetats. Samtal har förts världen över mellan olika kyrkofamiljer. En rad unionskyrkor har tagit form över de konfessionella familjerna och skapat lösningar som för några årtionden sedan upplevdes som näst intill omöjliga.

I vårt land har den lokalekumeniska kartan ritats om, något vi skall återkomma till i nästa kapitel. Detta har skapat erfarenheter av att bygga något nytt i enhetens tecken. Tre samfund, Fribaptistsamfundet, Helgelseförbundet och Örebro Missionsförening har tillsammans byggt upp Evangeliska Frikyrkan. Pingströrelsen har på mycket kort tid format en samfundsstruktur, som utifrån sett skulle tyckas historiskt otänkbar. Metodistkyrkan och Missionskyrkan har var för sig ingått ekumeniska överenskommelser med Svenska kyrkan med ömsesidigt erkännande av varandra som delar av Kristi kyrka, varandras dop och nattvard samt ordinerad tjänst.

Dessa samtal och processer har tagit lärdom av varandra och skapat en gemensam inspiration att gå vidare. Samtal mellan två parter i ekumeniska dialoger har ofta gett resultat som kommit andra till godo. Varje sådant samtal har inneburit att man själv har tvingats att klargöra sin egen identitet av egen tradition. Om man ska möta andra tvingas man till reflektion över var man själv befinner sig – vad

som är djup övertygelse och vad som i en given situation har råkat bli egen tradition.

Den unikt breda ekumeniken i Sverige har betytt mycket som impulsgivare. Föregångaren till Sveriges kristna råd, Svenska ekumeniska nämnden, samlade tidigt våra tre samfund och utgjorde en kontaktyta med det som skedde internationellt. På samma sätt var Nordiska ekumeniska institutet efter andra världskriget ett viktigt medel för att översätta och sprida ekumeniska dokument samt svara för ett rikt konferensutbud.

Spiritualitet och gudstjänstliv

Alla kyrkor och samfund i Sverige har på olika sätt påverkats av de internationella impulserna. Tydligast kanske detta varit när det gäller spiritualitet och gudstjänstliv. Under de senaste 40 åren har gudstjänstlivet förändrats i snabb takt. Unga människor har fört med sig inspiration och fördjupad spiritualitet från ekumeniska center som Taizé och Iona. Den andliga visan förnyades under 1960-talet. En mångfald av gudstjänstformer växte fram. Med gemensam psalmbok har vi sjungit oss samman de senaste 20 åren. Mötet med andra traditioner har gjort att det egna gudstjänstlivet förändrats.

Ett par exempel kan nämnas. Det ena är nattvardsförnyelsen och hur distributionen av brödet och vinet sker. I Baptistsamfundet och dåvarande Missionsförbundet var det närmast otänkbart att ta emot nattvarden på annat sätt än sittande i varannan bänk. Med de nya kyrkorna, ibland genom inspiration från Metodistkyrkan, blev det allt vanligare att ta emot gåvorna knäböjande vid altarrunden i duklag. Knappt hade denna hundraåriga tradition bytts ut när seden att gå fram till stationer för att ta emot bröd och vin tog över i många sammanhang. Det senare har inte varit en svensk uppfinning, utan utgör exempel på hur olika kyrkor/samfund samtidigt inspirerats av en internationell utveckling. Pådrivande för alla var de gemensamma stora nattvardshögtiderna i kristna riksmöten som J 83 och Ö 89.

Ett annat exempel är den gemensamma läsningen av bibelordet och bönerna, ofta växelvis, i gudstjänsten. Det hade förekommit sporadiskt tidigare, men fick sin legitimation och praktiska anvisning genom den

gemensamma psalmboken 1986. Detta är ett exempel på hur ett mer personligt deltagande i gudstjänstlivet har sökt olika uttryckssätt.

Ser man tillbaka var huvudgudstjänsten i alla våra tre kyrkor/samfund under trekvarts sekel så gott som oförändrade. Metodistkyrkan hade en mer utarbetad liturgi, men i Baptistsamfundet och Missionsförbundet var stommen till söndagsgudstjänsten fast, oföränderlig och förutsägbar. Två sånger omramade bibelläsning och bön i inledningen. Efter predikan sjöngs likaledes två sånger som omramade förbönen, oftast med en eller par ur församlingen som bad. Fanns det sångarresurser var det ett plus. Andra mötesformer kunde vara mer omväxlande, men i de flesta församlingar fanns det oföränderliga och fasta traditioner också för bönesamlingen eller det lilla veckomötet, även om de aldrig fanns nedskrivna.

På ett par decennier har bilden totalt förändrats med en mångfald av uttryckssätt och nya vanor. Samtidiga impulser har sköljt in över svensk kristenhet. Det nya är att denna förnyelse går rakt genom samfundsgränserna på ett sådant sätt att det man tidigare tydligt kunnat samfundsidentifiera (t.ex. i en radiogudstjänst) knappast numera är möjligt. Metodistkyrkans fasta ordningar har öppnats. Baptistsamfundet och Missionskyrkan har återerövrat bärande moment i gudstjänsten och berikats av en mångfald former.

Förnyad spiritualitet och impulser till ett mångfaldigt gudstjänstliv berättar både om hur gränserna mellan samfunden korsas och om att församlingsfolket har en stor grad av förändringsbenägenhet. Andras sätt att be och fira gudstjänst hör till det som klassiskt varit stötestenar när man skall mötas från skilda traditioner. Här har det, nästan utan att vi märkt det, skett en mindre revolution som vi i stort sett klarat.

Teologisk förnyelse

Också på det teologiska området har impulserna från den ekumeniska rörelsen varit betydande. Det kanske viktigaste bidraget var skriften *Dop – nattvard – ämbete* (i engelsk förkortning: BEM) som kom i svensk översättning lagom till Kristna riksmötet i Jönköping, J 83. Boken var ett resultat av mångårigt studium inom Faith and Order-kommittén. Aldrig tidigare eller senare har ett teologiskt ekumeniskt dokument

blivit så spritt och läst i Sverige som detta. Den som tror att de svåra teologiska frågorna bara är till för experter tar grundligt miste.

Knappast något dokument har påverkat den ekumeniska utvecklingen som BEM. Men också varje kyrka för sig har haft denna skrift som inspiration och referens när det gäller att ompröva den egna identiteten.⁵ En bidragande orsak kan ha varit att den svenska över-sättningen försågs med kommentarer och diskussionsunderlag från bredden av kyrkor och samfund.

BEM är ett av många exempel på hur en internationell impuls kommit att påverka sättet att föra samtal och att belysa traditionella skillnader i uppfattning från nya utgångspunkter. Det har visat sig, att när tre kyrkor prövar sig inför en fjärde parts frågeställningar öppnas andra vägar än de som är möjliga om man bara lägger sina dokument sida vid sida. Genom studiet av de tre kyrkornas/samfundens svar har förvånansvärt likartade ståndpunkter noterats, likaså att alla tre skriver i sina svar att BEM leder till självprövning på många punkter. Dokumentet *Gemensam tro* har på ett tydligt sätt påverkats och inspirerats av just BEM.

Men utvecklingen har gått vidare under de 25 år som gått sedan BEM kom. Den gemensamma utläggningen av apostolisk tro idag, *Bekänna en och samma tro* från 1993, fick inte samma breda spridning, men har tydligt påverkat t.ex. Missionskyrkans konstitution 2000 och Evangeliska Frikyrkans grunddokument.

I behandlingen av dopfrågan finns det anledning att återkomma till dessa inflöden av internationell ekumenisk förnyelse särskilt under den senaste tioårsperioden – se kapitel 13.

Internationell gemenskap och samtal genom kyrkofamiljerna

Många frågor har också utvecklats genom respektive internationella kyrkofamiljer och deras dialoger med andra konfessionella kyrkofamiljer samt inom den snabbt växande familjen av Uniting eller United Churches.

5 se Per-Magnus Selinder, *BEM:s betydelse för bilaterala dialoger och i svenska kyrkor* i Baptism – Eucharist – Ministry & Charta Oecumenica – från ord till handling, Ekumeniskt Institut för Norden 2005.

Missionskyrkan

I minst grad gäller detta Missionskyrkan, vars konfessionella tillhörighet till *Reformerta kyrkornas världsallians* (WARC) inte har samma identitetsskapande karaktär som motsvarigheterna för baptister och metodister. WARC har 218 medlemskyrkor med drygt 76 milj. medlemmar och befinner sig nu i en process av samgående med *Reformed Ecumenical Council* som har 39 medlemskyrkor och 12 milj. medlemmar.⁶

Däremot har den ekumeniska process som ledde till överenskommelse mellan reformerta och lutherska kyrkor i Europa 1974, Leuenbergkonkordin, betytt åtskilligt för Missionskyrkans ekumeniska utveckling, inte minst i relation till Svenska kyrkan. I likhet med denna har emellertid Missionskyrkan avstått från undertecknande av konkordin, men väl haft observatörsstatus, liksom Svenska kyrkan, vid Leuenberggemenskapens generalförsamlingar vart sjunde år och kunnat ta vara på åtskilliga ekumeniska resultat.⁷

Missionskyrkan har som historisk bakgrund en genuin svensk miljö. Tillhörigheten till WARC är närmast av gemenskapskaraktär, något som har skapat goda relationer och utbyte med några kyrkor i den europeiska kontexten. Samtidigt har det funnits ett starkt personellt engagemang. Så har representanter för den i världen lilla Missionskyrkan kontinuerligt valts in i WARC:s exekutivkommitté.

I samhällsfrågor har influenserna varit starka genom denna gemenskap. Tydligast blev detta fallet i frågan om apartheid i Sydafrika där Alan Boesak, dåvarande ordförande i WARC, utgjorde en betydande kontaktlänk som satte Sydafrikafrågan på Missionskyrkans dagordning. En annan fråga där Missionskyrkans engagemang varit viktigt, särskilt i den europeiska reformerta gemenskapen i början av 2000-talet, är freds- och religionsfrihetsfrågorna på Nordirland respektive minoritetskyrkornas situation i södra Europa.

Genom medlemskapet i WARC har det funnits goda möjligheter att följa den ekumeniska utvecklingen i skilda delar av världen. En lång rad av medlemskyrkorna i WARC är unierade kyrkor och har

6 *A Handbook of Churches and Councils*, WCC, Geneva 2006, s. 65ff.

7 Fördjupande kommentar om detta finns i *Förslag till Överenskommelse om kyrkogemenskap*, 2004, s. 71.

erfarenhet av enhetsprocesser och livet tillsammans. Här har tydliga impulser påverkat Missionskyrkans dialoger med andra, metoder har studerats och goda exempel har gett erfarenheter att tillämpa och översätta till svensk situation.

Missionskyrkans ekumeniska internationella relationer kan alltså summeras så, att de i grunden varken är organisatoriskt bindande eller identitetsbärande. Däremot är kontaktnätet som skapats genom Reformerta kyrkornas världsallians högt värderat liksom inflödet av idéer och utmaningar.

Baptistsamfundet

I likhet med Missionskyrkans relation till Reformerta kyrkornas världsallians är inte heller Baptistsamfundets band med *Baptist World Alliance* (BWA) eller *European Baptist Federation* (EBF) av organisatoriskt bindande natur som Metodistkyrkans internationella relationer utgör. Däremot är denna internationella gemenskap *organiskt* av betydligt större vikt för Baptistsamfundet än WARC är för Missionskyrkan. Detta gäller särskilt de historiskt djupa gemenskapsbanden mellan baptistunioner i skilda europeiska länder. BWA har 211 medlemmar (*Conventions* eller *Unions*) med sammanlagt 35 milj. döpta medlemmar – över 100 milj. i ”gudstjänstgemenskap”, möjligen jämförbart med vårt svenska ”betjänade”.⁸

Det starka bandet mellan de europeiska baptisterna har fått många uttryck. Sverige med sin kontext idag av religionsfrihet har i många situationer där baptister suttit trångt betytt mycket för att stärka mänskliga rättigheter och religionsfrihet.

Men också på helt andra områden har denna baptistiska samverkan betytt inflöde i en större ekumenisk gemenskap. Det gäller kvinnornas ställning och aktuella företeelser som trafficking. Sammantaget har gemenskapen mellan baptister i skilda europeiska länder för Svenska Baptistsamfundet ökat i betydelse de senaste decennierna, i all synnerhet efter det kalla krigets slut och de nya östeuropeiska nationernas tillkomst.

Världsbaptismen rymmer som organisation inget exempel på

8 *A Handbook of Churches and Councils*, s. 23ff.

kyrkounion med en icke-baptistisk kyrka. En tänkt framtidsväg i Sverige skulle alltså kunna bli banbrytande. Goda samtal pågår om hur en unierad kyrka skulle kunna rymmas inom Baptisternas Världsalliansen och dess europeiska del EBF. Hittills har de närmaste lösningarna varit starka federationer, som t.ex. Protestantiska federation i Frankrike eller det italienska samarbetet med valdenser och metodister. Men dessa är mer otydliga gemenskaper när man kommer till kyrko- och församlingssyn. Här gäller federationsmodeller, inte en förenad kyrka.

Det finns åtskilliga impulser att ta vara på som beskriver den radikala och snabba utvecklingen av vägar till enhet i dopfrågan. BEM-dokumentet från tidigt 80-tal har redan nämnts.

Arbetet utifrån BEM-dokumentet har fortsatt, senast genom en Faith and Order-konsultation 1998 kring det gemensamma dopet. Här belyser dr *Paul Sheppy*, baptistpastor från Lancashire, den ekumeniska resa som baptisterna gjort under de senaste åren i synnerhet när det gäller synen på dopet som en livslång process.⁹

Ett än mer stimulerande dokument kring dopfrågan är en studie från institutet för ekumenisk forskning i Strasbourg från 1999.¹⁰ Ett omfattande samtalsdokument publicerades nyligen från dialogen mellan europabaptisterna (EBF) och Evangeliska kyrkogemenskapen i Europa (CPCE). Den senare har sin grund i ekumenisk överenskommelse mellan reformerta och lutherska kyrkor, den s.k. *Leuenbergkonkordin*. Nyckelfrågan här är möjligheterna till ömsesidigt erkännande av dopet. Samtalen mellan EBF och CPCE har gett ny belysning för vägar till enhet i dopfrågan. Dessa samtal redovisades 2005.¹¹

Den brittiske baptisteologen *Tony Peck* hänvisar till ett dokument där *Paul S. Fiddes* för *Baptist Union of Great Britain* behandlar frågan om vad baptister kan vara överens med andra kyrkor om:

9 Paul Sheppy, *Walking with the Word* i *Becoming a Christian* (ed. Thomas F. Best & Dagmar Heller, Faith and Order Paper No. 184, Geneva 1999, s. 30 ff.

10 *Baptism and the Unity of the Church*, ed. by Michael Root and Risto Saarinen, WCC Geneva 1998.

11 *Dialogue between CPCE and EBF of the Doctrine and Practice of Baptism*, Leuenberg documents 9, Frankfurt am Main 2005.

Baptister kan dela en ömsesidig överenskommelse och erkännande av andra som medlemmar i Kristi kropp oavsett sättet för initiationen [inträdet] i deras kyrkliga tradition. Att vara en del i Kristi kropp är grunden för enhet, inte dopet i sig. Den heliga Andens verk innesluter dem som är i Kristi kropp, ett erkännande som styrks genom erfarenheten av tro och andra andliga gåvor samt genom att de bär Kristuslik frukt – inte genom att de har del i en speciell liturgisk akt.¹²

Tony Peck konstaterar, att detta är en baptistisk hållning också i andra ekumeniska dialoger:

Den heliga Anden som arbetar genom evangeliet om Jesus Kristus är det som skapar gemenskapen av de troende, kyrkan. Detta är en påminnelse om, så långt vi kan se, att för baptister handlar det om en rörelse från kyrkans väsen (sammanhanget av gemenskapen av engagerade Jesu lärjungar) till dopets innebörd, snarare än i motsatt riktning från dophandling till innebröden av kyrkans väsen.¹³

Här öppnar sig nya utgångspunkter för ett fortsatt närmande i dopfrågan, som så länge har ansetts svårlöslig. I den svenska situationen har den ständiga utgångspunkten för enhet varit ömsesidigt doperkännande. Internationell ekumenik påminner oss om att *kyrko- och församlingssyn* är för baptister den avgörande frågan för enhet. Det tycks som om detta kan vara en av flera nya utgångspunkter i våra relationer, i all synnerhet som frågan om dopets innebörd ställs i centrum, inte dopsätt och dopålder som i tidigare svenska samtal.

Till dessa dokument och de impulser de kan ge återkommer vi i kapitel 13, specifikt när det gäller dopfrågan. Men tydligt är, att det inte längre finns statiska skiljelinjer som så lätt kan definieras. De teologiska samtalen under de senaste 25 åren har flyttat positionerna mot en ny förståelse som kan berika och vidga tidigare ståndpunkter till fördjupad syn särskilt när det gäller dopfrågan. En sådan fördjup-

12 Paul S. Fiddes *Baptism and the Process of Christian Initiation* i *Ecumenical Review* no 54 (2002) ss.48–65.

13 Tony Peck, *Baptism in an Ecumenical Context* i *Leuvenberg Documents* no 9, s. 112f.

ning av dopteologin är angelägen hos oss alla, särskilt om det är en process som sker gemensamt.

Här sker alltså ett växelspel mellan den snabba utvecklingen i Sverige och de impulser som kommit från internationellt ekumeniskt plan.

I anslutning till detta bör erinras om det viktiga samtalsdokument som den officiella samtalsgruppen mellan Baptistsamfundet och Svenska kyrkan presenterade år 2000 med titeln *Utmaningar och möjligheter*. Från den lägsta nivån av bilateral dialog med syftet att mötas för första gången efter sekellång splittring och lära känna varandra publicerades i rapporten som ett av resultaten förslag till *Ordning för dopförnyelse* – ett väsentligt steg att i pastoral praxis möta en historiskt kontroversiell fråga. Denna har sedan följts upp i *Gudstjänstboken* 2005. Detta visar på en pastoral ingång i teologiska skiljefrågor.

Redan *Gemensam tro* har med denna fråga som rekommendation till våra tre samfund:

... att skapa ordningar för hur människor offentligt (personligt eller tillsammans med församlingen) kan få bekräfta sitt dop. En ordning som kan verka befriande och ge en omstart för det kristna livet, för att förkunna glädjen över att leva i sitt dop, för att offentligt bekänna sin tro samt om möjligt göra omdop överflödigt.¹⁴

Missionskyrkan införde som en konsekvens av denna rekommendation ett handbokstillägg om ordning för dopbekräftelse 1997. Där återfinns just formuleringen ”dopets gåva varar hela livet och det Gud gjort i dopet kan vi alltid återvända till” som återkommer i *Utmaningar och möjligheter*.

Att Baptistsamfundet tog fasta på denna rekommendation i samtal med en annan part, en luthersk kyrka, är ett tydligt exempel på hur bilaterala dialoger i Sverige och internationellt ömsesidigt befruktar varandra i vidgande växelverkan. Ordningen för dopbekräftelse och dopförnyelse återfinns i *Gudstjänstboken* 2005, Också Metodistkyrkan har i sin *Gudstjänstbok* från 2003 en ordning för ”Förnyelse av dopets förbund”.¹⁵

¹⁴ *Gemensam tro*, s. 47.

¹⁵ *Metodistkyrkans gudstjänstbok*, s. 37.

Metodistkyrkan

Metodistkyrkans internationella identitet uttrycks *organisatoriskt* som en del av generalkonferensen i *United Methodist Church*. I sin tur är Europa indelat i fyra centralkonferenser. Metodistkyrkan i Sverige tillhör tillsammans med Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Norge och Ryssland *Northern Europe Central Conference of the United Methodist Church*.

Denna organisatoriska aspekt och dess konsekvenser belyses närmare i det följande. Populärt uttryckt kan idén om att bilda en gemensam kyrka/samfund med baptister och missionskyrkliga i Sverige beskrivas som om ett distrikt i Missionskyrkan skulle lösa banden med den nationella nivån för att bilda en regional kyrka tillsammans med några andra. Metodistkyrkan i Sverige är alltså inte formellt en egen ecklesiologisk storhet utan del av en större gemenskap, liksom ett distrikt i Missionskyrkan är en del av en vidare ecklesiologisk enhet.

Men *den metodistiska världsgemenskapen* och vidareförändret av det metodistiska arvet i teologi och kristet liv är vidare än den organisatoriska gemenskapen av episkopala metodistiska kyrkor. 76 metodistkyrkor världen över, både episkopala och icke-episkopala, med över 40 miljoner medlemmar bildar tillsammans *World Methodist Council* (WMC). Detta råd utgör t.ex. gemenskapspunkt för Metodistkyrkan i Sverige med metodister i Storbritannien, Irland, Spanien, Portugal osv. som inte är episkopala kyrkor. WMC har 76 medlemskyrkor med 45 milj. medlemmar och 80 milj. betjänade.¹⁶

Metodistkyrkor världen över finns med i *förenade kyrkor* som behållit sin gemenskap med världsmetodismen. Det tidigaste exemplet är *United Church i Canada*, en gemensam skapelse av metodister, presbyterianer och kongregationalister från så tidigt som 1925. Denna enhetsmodell är lärorik, eftersom man där från början tog fasta på de unika bidrag som varje kyrkotradition förde in i den nya gemenskapen. Flera andra kyrkor har genom åren förenat sig med *United Church of Canada*.

Erfarenheterna från det indiska enhetsarbetet, där också Meto-

16 *A Handbook of Churches and Councils*, s. 53f. med uppdaterade siffror.

distkyrkan deltog, hör till de klassiska exemplen. Skapandet av både Sydindiens och Nordindiens förenade kyrkor har sin kontext i uppgörelsen med den från Europa under kolonialtiden importerade splittringen. Också *Church of Pakistan* är medlem av WMC i egenkap av unierad kyrka. En intressant notering är, att just denna kyrka har missionssamarbete med Svenska Missionskyrkan och Svenska kyrkan. Den senaste, mer med Sverige jämförbara ekumeniska processen, där metodisterna i en förenad kyrka har bevarat banden med världsmetodismen, utgör *Uniting Church i Australien*.

Sammantaget visar erfarenheterna och konstruktionerna från en rad metodistkyrkor i världen under en lång tidsperiod hur metodismen väl hävdat sig när man tillsammans med andra kyrkotraditioner har bildat "United" eller "Uniting" kyrkor med bibehållna relationer till den metodistiska världsgemenskapen. *Den organiska relationen* med världsmetodismen skulle alltså vara möjlig att bevara i en ny gemensam kyrka/samfund i Sverige.

Däremot måste *den organisatoriska gemenskapen* med *United Methodist Church* förändras i ett sådant läge. Ekumeniska samtal i USA är på väg att förändra den amerikanska synen på detta, vilken kan öppna för nya vägar också för Sveriges del.

Också i Europa finns metodistiska erfarenheter av ekumeniska samtal att ta till vara. Samtalen mellan Church of England och den engelska metodistkyrkan rymmer intressanta aspekter, i all synnerhet som Metodistkyrkan i England inte har den episkopala ordningen. En annan god ekumenisk erfarenhet utgör dialogen med Protestantiska kyrkogemenskapen i Europa (den s.k. Leuenberggemenskapen, CPCE), där teologiska skillnader mellan metodister och lutheraner bearbetats. Metodistkyrkan i Sverige är genom det nordiska biskopsområdet medlem i Leuenberggemenskapen, vilket ingen annan kyrka i Sverige är.

Den europeiska metodistgemenskapen välkomnar en svensk ekumenisk lösning, eftersom man redan organiserar ett samarbete mellan olika metodistkyrkor med olika strukturer.

6. Gemensamma församlingar

Den lokalekumeniska kartan har ritats om. I många avseenden har de lokala församlingarna gått före och utmanat samfundet genom de gemensamma församlingarna. Det kan konstateras, att de gemensamma församlingarna, särskilt i konstellationen MK-SB-SMK, oupphörligen har drivit frågan om samgående mellan de tre samfundet genom konferensmotioner och debattartiklar. I andra konstellationer finns generellt sett lägre engagemang för tanken på gemensamt samfund.

Utvecklingen har under de senaste 35 åren uppenbarligen gått i otakt. Raden av nationella samtal som först rest stora förhoppningar har sedan efterlämnat stor besvikelse i många lokala församlingar över samfundens oförmåga att enas.

Historiskt gemensamma församlingar

Företeelsen med församlingar som samtidigt tillhör två samfund är inte ny. I samband med samfundsbildning eller -splittring har det historiskt funnits församlingar som aldrig delat sig, utan vid samfundsplittring önskat behålla relationer till båda samfundet.

Dessa historiskt gemensamma församlingar har knappast ökat i antal, snarare tvärtom. Man har ibland vid ett senare tillfälle valt att tillhöra bara ett samfund. I de flesta fall har detta beslut varit en bekräftelse på ett faktiskt förhållande. Även om man formellt har tillhört två samfund, har man i praktiken känt större samhörighet med det ena. Men här finns också en stor grupp församlingar som medvetet har betonat sin tillhörighet till två samfund, ibland med

regler om hur man växelvis kallar pastor från de två samfundet eller hur offerinsamlingar till missionen ska fördelas.

Historiska gemensamma församlingar finns i två konstellationer. SAM och Missionskyrkan har idag ett trettiootal gemensamma församlingar, framför allt i Småland. SB och EFK (den del som tidigare var ÖM) har gemensamma församlingar som vid 1930-talets splittning beslöt att i fortsättningen tillhöra SB men att också samarbeta med ÖM.

De två historiska konstellationerna mellan SAM och SMF respektive SB och ÖM var möjliga, därför att det förelåg en teologisk överensstämmelse i såväl församlingssyn som dopsyn. Här behövdes inte en teologisk överenskommelse. Att man inte har haft den typ av teologiska diskussioner som de nyare församlingsbildningarna fått gå igenom, har alltså inte direkt samband med växelspelet mellan nationella och lokala dialoger, utan hör mera samman med likartad församlings- respektive dopsyn.

Hinder i arbetet har däremot legat på nivån av samfundslojalitet, inte minst när det gäller gemensamma offerdagar för gemensamma uppgifter i Sverige och mission i andra länder. Det tycks emellertid som om man löst dessa frågor pragmatiskt.

I nyare tid har ytterligare ett antal gemensamma församlingar tillkommit när fler än två församlingar har gått samman över de tidigare gränserna (t.ex. EFK-SAM-SMK, EFK-SBK-SMK eller Pingstffs-SFA-SMK).

Förenade församlingsrörelsen från 1969

Den nya rörelsen tog sin början kring 1970, direkt kopplad till *Tresamfundssamtalen 1969–71*, där starka förhoppningar fanns om bildandet av en gemensam frikyrka mellan MK, SB och SMF.

I bakgrunden fanns de dialoger som förts redan från 1950-talet om ett Frikyrkoförbund. Framför allt i samband med de många kyrkbyggena i storstädernas uppväxande förorter fördes diskussioner om hur man skulle förhålla sig strategiskt och gemenskapsmässigt. Ett försök till lösning var konstruktionen av s.k. associativt medlemskap, där tanken var, att t.ex. en församling med baptistisk dopsyn skulle

kunna ta emot medlemmar som var barndöpta, utan att göra avkall på sin grundläggande baptistiska församlingssyn.

Det allra första exemplet på en ”ekumenisk församling” var bildandet av Ljungskile ekumeniska församling 1963 huvudsakligen med missionsförsamlingen som bas, tydligt inspirerad av New Dehli-deklarationen 1961. Den kom dock inte att få efterföljare.

Den första församlingen i den förenade församlingsrörelsen bildades genom samgående mellan baptist- och missionsförsamlingarna i Höör 1969. Där hade samtalen förts under flera år, långt innan *tre-samfundssamtalen* blev aktuella. Motiven var pragmatiska – behov av lokaler, möjligheten att få en egen pastor tillsammans samt gemensam verksamhet.¹⁷ Detta parades med en evangelisationsvision.

Höörs ekumeniska församling blev testfallet på om det skulle vara möjligt att tillhöra två samfund med olika dopsyn. 1972 ändrade SB sina stadgar med ett tillägg om undantag för ”församling som bildats genom samgående av å ena sidan baptistförsamling eller grupp av baptister och å andra sidan församling eller grupp tillhörande annat trossamfund”.

Då stod redan flera församlingar beredda att gå samma väg. Under 1970-talet stod de tre samfunden MK, SB och SMF i centrum för denna rörelse. Här kan en tydlig växelverkan konstateras. Rörelsen tog fart i förhoppningar under flera omgångar om att de tre samfunden skulle bli ett. Samtidigt har ombud för de gemensamma församlingarna regelbundet motionerat till de olika samfundskonferenserna om nya ansträngningar för att nå resultat i enhetsförhandlingarna. Den växande gruppen av gemensamma församlingar har tvingat fram dialoger om förhållningssätt, samtidigt som de stimulerat till fördjupad teologisk dialog.¹⁸

17 Tillkomsten av Höörs ekumeniska församling har belyst av Marianne Forsén i artikeln ”Tillsammans i himlen – och i Höör”: *Tro och Liv*, 2001:3–4.

18 Ett exempel är Sveriges Frikyrkoråds dokument *Tecken om enhet. Gemensamma församlingar. Rapport från en arbetsgrupp inom Sveriges Frikyrkoråd*. Stockholm 1991, som behandlar såväl teologiska frågor, t.ex. olikheten i dopsyn, som frågor om hur man hanterar detta i församlingens liv. *Gemensam tro* utgör ett exempel på teologisk bearbetning som drivits fram av denna församlingsrörelse.

Den teologiska spänningen i dopsynen konfronterades tydligt genom de förenade församlingarna. Lösningen blev att ge rum för mångfald i dopuppfattning i den lokala församlingen. Det innebar i praktiken, att SB upplevde sig betala ett högt pris genom att ge avkall på sin dopsyn samt dopets relation till medlemskapet. Först med den nya konstitutionen år 2000 har Missionskyrkan accepterat dopet som villkor för medlemskap i gemensamma församlingar.

Det är tydligt, att den förenade församlingsrörelsen har åstadkommit flera saker i samfundens lära och liv, tydligast när det gäller dopet. Barndop förrättas även i församlingar med en majoritet av dem som döpts på grund av egen bekännelse, vilket innebär en större öppenhet för båda doptraditionerna. Idag accepteras även ett barn-dop som giltigt av de flesta baptister om det är vederbörandes egen övertygelse att man är döpt.

För barndöpta kristna och för Missionskyrkan har relationen mellan dop och medlemskap blivit tydligare i den lokala församlingen. När Missionskyrkan mött samma frågor om sin otydliga förbindelse mellan dop – tro – medlemskap såväl från dessa lokala situationer som från MK och Svk i nationella dialoger, har denna situation kraftigt drivit på förändringar i såväl konstitution som kyrkohandbok.

Breddad rörelse av förenade församlingar från 1980-talet

Efter den första tioårsperioden uppstod nya konstellationer. Till axeln MK-SB-SMF kom nu främst ÖM (numera: EFK) och SAM. Under de senare åren har också pingstförsamlingar ingått på några orter. I samband med Pingströrelsens deltagande i förenade församlingar har det uppstått en ny dialogsituation kring dopfrågan. Denna har resulterat i gemensamma rekommendationer i FSR-skriften *Att tänka på vid samgående*.

Ett unikt exempel på en nybildad gemensam församling utgör Val-sätrakyrkan i Uppsala, som symboliskt anslöt sig till fyra olika samfund. Kyrkbygget initierades av Uppsala Baptistförsamling, men med uttalad inriktning på att en gemensam församling skulle bildas – det rör sig alltså inte om tidigare existerande församlingar som förenats.

Till skillnad från konstellationen MK-SB-SMF har den breddade förenade församlingsrörelsen i hög grad varit av lokal karaktär. Här har inte funnits samma slag av drivkraft utifrån samfundsekumeniken. Snarare speglar denna utveckling en extrem kongregationalism, där man gör sig oberoende av samfunden.¹⁹

Därmed har bilden av den förenade församlingsrörelsen som pådrivare på samfundsekumeniken förändrats. Församlingar med dessa nya, blandade konstellationer har inte på samma sätt ett uttalat mål att verka för samfundssamgående, utan tenderar att bli bara lokala. Frågan är hur kyrkorna och samfunden hanterar denna situation.²⁰

Förskjutning i konstellationer

Den omritade lokalekumeniska kartan från de historiska gemensamma församlingarna till 1970-talets församlingsrörelse innebär en förskjutning i relation till samfunden. I mitten av 1990-talet var det en lika fördelning för Baptistsamfundet visavi ÖM respektive SMF. Idag utgör antalet av de SB-församlingar som enbart är gemensamma med Missionskyrkan mer än dubbelt så många (44) som dem som är gemensamma enbart med EFK (21) också om man räknar medlems-talen. Riktningen under de senaste åren har alltså varit mycket tydlig.

Metodistkyrkans gemensamma församlingar tillhör samtliga SB och/eller Missionskyrkan. Av församlingsantalet utgör de 16 %. Men räknar man antalet medlemmar i Metodistkyrkan tillhör 46 % också SB och/eller Missionskyrkan. Här finns också en samarbetskyrka med Svk. Denna har dock inte karaktären av en gemensam församling. För Missionskyrkans del utgör de gemensamma församlingarna knappt 20 % – naturligt utifrån den större geografiska utbredningen. Med den ekumeniska överenskommelsen med Svk ökar antalet samarbetskyrkor och lokala samarbetsavtal skrivs på en rad orter.

19 Influenser från samfund med bakgrund i missionssällskap (EFK) eller den historiska kritiken mot "samfundsväsendet" i Pingströrelsen påverkar i dessa kombinationer tydligt i extrem kongregationalistisk riktning (independentistisk). I dessa situationer kan ett motsatsförhållande mellan lokal ekumenik och överenskommelser mellan kyrkorna uppstå.

20 Se vidare *Kyrkor i samtal – Rapport om bilaterala dialoger I Sverige*. SKR 2005, s. 100ff.

Nya öppningar

De senaste åren har några nya gemensamma församlingar bildats där det inte handlar om glesbygds- eller mindre städers problematik. Relativt stora församlingar har gått samman utifrån ett lokalt strategiskt perspektiv med den djupare enhetsmotiveringen som tydlig drivkraft. Exempel på detta är Kristinehamn och Enköping, mer nyligen Västerås, där baptist- och missionsförsamlingarna gått samman och positiva kontakter finns med Metodistkyrkan för framtiden. Dessa exempel är inte unika – på flera håll pågår samtal för liknande lösningar.

En annan bild i samma riktning kan skönjas på några orter där två samgåendeprocesser ägt rum parallellt – den ena omfattar EFK-Pingst, den andra SB-SMK, i något fall tillsammans med SAM. Tveklöst får denna rörelse konsekvenser för en gemensam framtid.

1970-talets tresamfundskonstellation tycks åter vara det tydliga och realistiska förstasteget i visionen om Kristi kyrkas synliga enhet. Önskan om att denna enhet skulle omfatta flera samfund är en visionär målsättning. Men om den ekumeniska metoden innebär att ta de steg som för ögonblicket är möjliga skulle en bredare målsättning skjuta hela den ekumeniska processen till en obestämd framtid – se vidare kapitel 9 om den ekumeniska metoden.

7. Gemensam utmaning

– ungdomsförbundens samtal och utmaningar

I början av 1990-talet drev de tre ungdomsförbunden kraftigt på den ekumeniska frågan mellan de tre samfund. Man talade om drömmar och förhoppningar om ett ekumeniskt genombrott. 1991 kom ungdomsförbunden med en avsiktsförklaring om att bilda ett gemensamt förbund. Denna fråga kopplades emellertid samman med samfundens framtid:

Vi hindras från ett samgående om inte samfundet går samma väg. Genom denna avsiktsförklaring vill vi vara en spjutspets och utmanare. Målet är ett gemensamt samfund och ett gemensamt barn- och ungdomsförbund.

Det närmaste resultatet av denna avsiktsförklaring blev ett gemensamt kansli från 1993, med samordning av personal och projekt. Målet var att starta en process som skulle leda till att man växte samman. Detta samarbete kom dock att brytas några år senare.

Tio år senare gjordes ett nytt bestämt försök att bilda en federation av de tre ungdomsförbunden under namnet *Equmenia*. Denna hade sitt första konstituerande möte i november 2007. Målsättningen är att bilda ett gemensamt ungdomsförbund 2012. I diskussionerna finns samma kopplingar till frågan om en ny gemensam kyrka/samfund som skulle uppstå ur de tre gamla samfund.

Ungdomsförbundens vision om enhet är åter en utmaning som måste tas på allvar. I den enkät som genomfördes vid årsskiftet 2006–07 med frågor om framtidsvägen ställdes frågan till församlingarna i Baptistsamfundet och Missionskyrkan om hur man ser på

ungdomsförbundens planer. En tydlig majoritet bland församlingarna ställde sig positiva till federationsplanerna. Noteras bör dock, att en stark minoritet i Missionskyrkan ville att ett framtida gemensamt ungdomsförbund skulle höra samman med en ny gemensam kyrka/samfund.

Möjligen är förklaringen att SMU på ett tydligare sätt utgör en del av församlingens arbete – SMU är med sin självständiga organisatoriska ställning markerat som *församlingens* barn- och ungdomsarbete. Också på nationell nivå är detta tydligare markerat. Så bekräftas t.ex. SMU:s val av förbundssekreterare av kyrkokonferensen och där sker avskiljning för uppdraget på samma sätt som för missionsföreståndare och distriktsföreståndare. Den reservation som finns i missionsförsamlingarna har också att göra med SMU:s traditionellt starka varumärke i det svenska samhället.

Metodistkyrkan ställde inte frågan om ungdomsförbundet i sin del av enkäten, eftersom man ansåg att årskonferensen redan tydligt uttalat sig för dessa planer.

När det gäller frågan om federation och samverkan fanns knappast någon tvekan alls. Detta ställningstagande innebär en förpliktelse för församlingarna att gå vidare med frågan om att tillsammans bilda en ny kyrka/samfund. Denna förpliktelse stärks närmast av reservationerna. Har man bejakat vägens riktning för ungdomsförbunden blir det svårare, utan att mista det nära sambandet med ungdomsförbunden, att inte gå samma väg.

8. Gemensam lärdom

Tidigare samtal och modeller – vad kan vi lära?

Vid flera tillfällen har våra tre samfund utrett frågor kring samarbete och samgående. Under tresamfundssamtalen åren 1969–71 väcktes stora förhoppningar som i sin tur kraftigt bidrog till att en rad gemensamma församlingar kom till stånd. Under 1990-talet fördes under ett par skeden intensiva samtal med sikte på samgående.

Mönstret från tidigare samtalsomgångar återkommer. Det börjar med en hög förväntan om resultat där målet har varit samgående. När detta inte uppfyllts återkommer ett scenarium av tvärt slut på samtalen. Betecknande är att man inte vid något tillfälle fattat de beslut som ändå kunde ha varit möjliga.

I SKR:s studie *Kyrkor i samtal* beskrivs hur bilaterala samtal mellan kyrkorna kan föras på olika nivåer beroende på vem samtalsparten är och vad som är realistiskt mål. Här understryks erfarenheten, att målet inte ska sättas högre än att det finns rimliga möjligheter att uppnå det.²¹

En annan faktor är att när samtalen avslutats eller förklarats vilande har en psykologisk svårighet inträtt. Samtalsparterna har känt behov av att förklara och ange vems fel det var att man inte lyckats. Detta har medverkat till att mer energi har ägnats åt frågan om skuld än att analysera den ekumeniska metoden. Samtalsklimatet har efter sådana avbrott blivit betydligt försämrat. I denna konstellation av tre har det dessutom resulterat i att inga som helst delbeslut har fattats när samtalen avbrutits.

²¹ *Kyrkor i samtal – rapport om bilaterala dialoger i Sverige* red. Per-Magnus Selinder och Katrin Åmell, SKR:s skriftserie nr 9, 2 uppl. 2007, se särskilt kap. 6, s. 93ff.

I praktiken har det dock vuxit fram ett ömsesidigt erkännande av varandra som delar av den universella kyrkan. På ett självklart sätt har man tagit emot varandras medlemmar, haft utbyte av pastorer, vilket förutsätter ett ömsesidigt erkännande av tjänster. Ett samlande beslut i dessa frågor togs i början av 2006 av de tre styrelserna – helt enkelt ett formellt konstaterande av något som stegvis växt fram i en allt djupare gemenskap. Detta beslut bekräftades av respektive konferens 2007.

Här kräver bristen på målpuffyllelse djupare eftertanke – vad är det som inte stämmer mellan uttalade ambitioner, trycket från gemensamma församlingar och det faktum att samtalen gång på gång avbryts, när det uppenbart inte gäller teologiska frågor (jfr skriften *Gemensam tro*)? Är det fel fokus i samtalen? Är det otakt i växelspelet mellan samfunden och den lokala situationen? Rör det sig om strukturer och organisationsformer eller skillnader när det gäller nationell respektive internationell lojalitet? Eller handlar det om att samtalen rört sig om rationalisering av strukturer? Krock när det gäller storlek/utbredning mellan parterna? Först med lärdomarna av tidigare metoder kan nya försök göras från andra utgångspunkter än dem, där man hittills inte funnit öppningar för framtiden.

Som grund för alla samtalsomgångar har Jesu bön om enhet och en verklig längtan att göra denna synlig funnits. Men de avgörande faktorerna tycks dels ha varit förpliktelser till det historiska arvet, dels att samtalen kommit att domineras av strukturfrågor – i förlängningen frågan om vad det hela kostar för egen identitet och om det är värt priset i pengar eller personliga insatser.

Denna typ av frågor måste tas på allvar eftersom vår gemensamma kultur bygger på människors vilja att göra egna personliga insatser. Sådana är alltid förbundna med känslor, som varken får gömmas undan eller nedvärderas.

Ekumenisk utveckling

Frågan om tro, dop och medlemskap utgör ännu hörnstenar när de olika kyrkorna ska beskriva sin egen identitet – vad som *skiljer* de olika kyrkorna från varandra. Uppfattningar om de andra kyrkor-

nas ståndpunkter i teologiska frågor är ibland uppseendeväckande grund. Det finns övertygelser om andra som ibland är korrekta, ibland sådant som varit sant, men sedan lång tid tillbaka inte längre är det, eller sådant som aldrig varit sant.

Det finns skillnader i teologin där stora förskjutningar skett. En baptistisk dopsyn, som tidigare har varit oförenlig med dop av barn, utgör inte längre en sådan skiljegräns. Är det så, att denna typ av frågor som varit psykologiska och formella hinder, håller på att förlora sin betydelse både i omvärlden, mellan olika samfund och inte minst för nästa generation? Många ungdomar idag förstår inte vad diskussionen handlar om, accepterar inte dessa gränslinjer som hinder för gemenskap eller bryr sig inte om denna sorts resonemang.²²

Förändrad kontext

Även om det finns teologiska skillnader när det gäller såväl församlings/kyrkosyn som dopfrågan, är det tveksamt om dessa ensamt kunde leda till den kyrkosplittning vi har ärvt. De djupa motsättningarna skärptes i en tid av samhällsomvälvningar.

I ett samhälle, där många känner främlingsskap om kyrka och kristet liv, blir inte den första frågan kyrkorättslig/teologisk. Många människor som med nyfikenhet och förväntan närmar sig kyrkan och kristen tro saknar allt intresse av de traditionella kyrkosplittande frågorna. Ofta bryr man sig inte om vilken sorts kyrka man kommit till – det är andra signaler som blir betydelsefulla – social gemenskapskänsla eller helt enkelt den geografiska närheten i bostadsområdet. Många vet inte, att de förmodligen redan tillhör en kyrka (Svk), ännu mindre om de är döpta.

Samma sak gäller aktiva ungdomar. De traditionella splittringsfaktorerna skapar snarast irritation, något närmast obegripligt som teologerna tvistar om. Om man registrerar någon skillnad rör det sig snarast om spiritualiteten. Men förnyelse i gudstjänster och andaktsliv är en gemensam utveckling, där skillnaden inte går så mycket mellan samfunden som inom dem.

22 Per-Magnus Selinder, *Kyrkor på förändringens väg* i Tro – dop – medlemskap ur ett ekumeniskt perspektiv, red. Kjell-Ove Nilsson, SKR:s skriftserie nr 6, 2004, s 14 ff.

Erfarenheterna från de gemensamma församlingarna ger ett gott material för att se hur skilda traditioner, olikheter i teologi eller upplevd identitet kan växa samman och berika gemenskapen. Tidigare erfarenheter av att man sjöng varannan söndag ur respektive psalmbok eller förband sig att offentligt annonsera ut när dop skulle äga rum så att man kunde avstå från närvaro är exempel som idag ter sig närmast kuriösa. Men de berättar både om rädsla att möta andras trostolkningar, ömsint omsorg om människors svårigheter och hur känslan av främlingskap efterhand byts mot starkare gemenskap där mångfalden ryms.

9. Gemensam metod

Motiv och vilja

Mot bakgrund av tidigare erfarenheter blir det tydligt att ett nytt målinriktat arbete för enhet behöver börja i motiv och förutsättningar. Den avgörande frågan är då om det finns en grundläggande vilja att tillsammans bygga något nytt. Först därefter kommer uppgiften att beskriva modeller och målsättningar. Avgörande är inte organisation, ekonomi eller strukturmodeller. Möjligen är det så, att folkrörelsebakgrunden frestar att förlägga identiteten mer till organisationsfrågor än till frågan om hur uppdraget att vara kyrka ska formas under 2000-talet. Modeller och organisation är redskapen för att utföra den kristna kallelsen.

Förhandling

Ett tidigare sätt att närma sig varandra var att lägga de olika traditionerna sida vid sida och därefter förhandla om likheter och skillnader samt vilka förändringar som behövde göras. Modellerna utgick gärna från existerande samfunds strukturer och organisation. Uttryck som ”att slå samman”, ”göra rationaliseringsvinster”, ”skapa gemensamma strukturer” eller ”effektivisera evangelisationsarbetet” kom att styra tankarna.

Från ett sådant perspektiv har man försökt nå fram till en slags kompromiss kring vad man kan stå ut med av den andres olikhet. Då kommer oundvikligen förr eller senare frågor dels om man har vunnit eller förlorat på förhandlingen dels att viktiga nyckelfrågor i församlingens liv och för kristen tro skjuts i bakgrunden – resultatet

blir antingen en förtunnad teologi eller en förhandlad. Frågan om hur olikheter och mångfald skulle kunna bli skapande kommer i skymundan.

Dokumentet *Gemensam tro* antyder ett annat förhållningssätt – att utgå från det vi har gemensamt. Här ställs grundfrågor med ömsidiga utmaningar till de olika samfundet för att inleda en växtprocess.

På det icke-teologiska området har skilda kulturer och organisationsformer jämförts. Inte minst tresamfundssamtalen 1969–71 arbetade efter denna modell. Det stora arbetet gjordes med delutredningar om skilda funktioner i en gemensam kyrka/samfund. Den frågan kom sedan aldrig att behandlas. I stället kom en annan konstruktionsfråga i centrum – om samarbete i federationsform, arten av överbyggnad, ett representantskap som ytterligare ett demokratiskt organ ovanför eller vid sidan av samfundens strukturer – eller tillsammans skapa en ny gemensam kyrka/samfund.

Detta sätt riskerar att göra frågan om enheten i Kristus till administrativ förhandling, där man tar, ger och frågar vem som vunnit mest i stället för att rikta in sig på gemensam växt och utveckling.

Fördjupning

Erfarenheterna från flera lokala församlingar visar att en enhetsprocess kan fungera fördjupande i stället för förhandlande. Det sker om man i öppenhet ställer grundfrågorna om vad vi är menade att vara som församling, varför och för vem vi är till.

Många kontroversfrågor rör sig om sådant Gud gett som gåvor till församlingen. Detta skulle kunna vara en ny utgångspunkt att se på både församlingssyn och dop – att det inte är något vi äger eller behärskar och därmed tror oss kunna uppställa sanningar om, utan gåvor vi får ta emot och förvalta i en gemenskap. Olika perspektiv och erfarenheter av Guds gåvor kan, i ödmjukhet inför det egna, öppna för nya upptäckter. Då finns förutsättningar för att den gemensamma tron blir större och egna troserfarenheter fördjupas.

Försonad och dynamisk mångfald

En stor del av vår kristna identitet har formats i ett historiskt sammanhang där vi vuxit upp eller tagit emot som en upptäckt senare i livet. Ingen av oss har en ”ren” trosuppfattning som kommit direkt från Bibeln. Det sociala sammanhang som församlingen utgör formar oss. Vi bär med oss viktiga erfarenheter från den trostradition vi står i. Att förneka detta hos oss själva eller andra är att skära bort delar av vårt kristna liv.

När vi möter andras erfarenheter finns i grunden ett attitydval: rädsla för den andre eller nyfiken öppenhet för vad den egna trons erfarenheter ytterligare kan berikas med. Det är här frågan ställs om vägen till enhet går via förhandlingar och kompromisser eller att berikas av andras trostolkning och tradition.

I den analys av bilaterala samtal och ekumeniska processer som finns i *Kyrkor i samtal* prövas tidigare erfarenheter i kartläggningen mot en ny ekumenisk metod.²³ I början av 1970 lanserades det ekumeniska begreppet *försonad mångfald* med innebörden att kristen enhet inte behöver innebära att man överger sitt arv av konfessionell identitet.

Den ledande principen är att de variationer som kommer från olika konfessionella arv utgör värdefulla bidrag till den universella kyrkans rikedom. Därmed behöver inte dessa olikheter undertryckas.²⁴

Att leva med en *försonad mångfald* leder därför vidare än till en fredlig samexistens mellan skilda uppfattningar eller uttryck för spirituelitet. När begreppet ”försonad mångfald” förekommer i ekumeniska överenskommelser blir det ibland uttryck för vilken variation som är acceptabel inom den gemenskap som avtalas. Men det kan också leda till ett statistiskt sätt att se på frågan – när man har konstaterat ett antal olikheter och förklarat att de ryms i en gemenskap kan detta bli nog och man strävar inte efter en djupare eller bredare enhet.

En dynamisk mångfald tar däremot fasta på den process som äger rum i möte och dialog, där man upptäcker både gemensamma drag

23 Per-Magnus Selinder, *Sammanfattningar, värderingar och utmaningar*, kap. 6 s. 93 ff. i *Kyrkor i samtal*.

24 Se vidare artikeln ”Reconciled diversity” in *Dictionary of the Ecumenical Movement*, 2 ed., Geneva 2002.

och sådant den andra kyrkan har som skulle kunna berika den egna traditionen – alltså ett motsatt förhållningssätt mot en förhandling där man köpslår om vad man måste uppge. I den svenska ekumeniska situationen är influenserna påfallande från olika traditioner, såväl internationellt som i mötet mellan svenska samfund. Ett exempel kan vara spiritualitetens område, där flödet av liturgiska impulser rör sig snabbt.²⁵

De små stegens möjlighet

Om man har som en övergripande vision att arbeta för att enheten i Kristi kyrka skall bli synlig öppnas de små stegens möjlighet som en framkomlig väg.

Så länge man enbart framhåller allas samtidiga väg till synlig enhet förblir inom den horisont vi kan överblicka målsättningen realistisk. Därför behöver varje samtal eller process sätta upp *realistiska mål*. Dessa mål läggs på *skilda nivåer* beroende på vem man samtalar med: en första dialog, områden för samverkan, överenskommelse om ömsesidigt erkännande eller kyrkogemenskap samt, slutligen, kyrkounion som definierat mål.²⁶

Då kan enhetens väg också beskrivas som en *stegrande utveckling*, där uppnådda mål öppnar för nya. För varje etapp kan de beslut fattas som är möjliga och i sig stimulera till nya steg. Ett annat bidrag i denna ekumeniska metod är att samtidiga dialoger med olika parter kan berika samtalen växelvis, något som kan kallas *vidgande växelverkan*.²⁷

Prövar man denna ekumeniska teori på samtal om möjligheterna att tillsammans skapa en ny gemensam kyrka/samfund berättar 35 års erfarenheter av våra samtal om små steg framåt varvat med tvärstopp på vägen. Med beslutet om ekumenisk överenskommelse 2006 markerades frågan om att fatta de beslut som är möjliga – i detta fall en uppsummering av frågor som sedan länge genomförts i praktiken, dvs. nivå fyra. Nästa steg skulle i så fall vara kyrkounion eller, med våra termer, att skapa en ny gemensam kyrka/samfund tillsammans.

25 *Kyrkor i samtal*, s. 105f.

26 *Kyrkor i samtal*, s. 97ff.

27 *Kyrkor i samtal*, s. 95f.

10. Gemensam tro

En grundlig genomgång av de teologiska frågorna gjordes i samtalsdokumentet *Gemensam tro* mellan Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Missionsförbundet 1995. Som titeln anger utgår det teologiska arbetet från den enhet som faktiskt finns. Gruppens sammansättning visar att de ståndpunkter man enats om har tillkommit på högsta nivå i de tre samfundet. Det var med viss förvåning man kunde konstatera hur stor samstämmigheten var på snart sagt alla områden 1995.

Samtidigt innehåller dokumentet utmaningar från samtiden. Många av dessa är inte samfundsskiljande – de är gemensamt självkritiska mot en del tendenser som rotat sig i de gemensamma eller skilda traditionerna. Flera områden anges där samtalet bör föras vidare, inte minst mot bakgrund av de utmaningar som det omgivande samhället reser.

Här förs en öppen dialog där man inte värjer sig för att kritiskt granska varandra – områden med svag teologisk reflektion eller en utbildad praxis som är hinder för enheten. Sådana påpekanden från vänner är omistliga bidrag för en kristen tradition som vänder sig mot framtiden.

Under de tolv år som gått sedan rapporten skrevs har mycket förändrats. Samfundet har utvecklats var för sig och tillsammans. Den gemensamma tron som uttrycks i dokumentet är i långa stycken reflexer från många ekumeniska samtal under åren. Särskilt har BEM-dokumentet, *Dop – nattvard – ämbete* med den svenska ekumenikens bearbetning kommit att påverka såväl varje kyrka eller samfund för sig som gemensamma texter.²⁸

28 Se BEM:s betydelse för bilaterala dialoger i och svenska kyrkor.

Den tro som levs

Även om *Gemensam tro* inte kom att bli det breda samtalsdokument man hade hoppats (i få församlingar ägde samtal kring dokumentet rum) blev det ändå en stark inspiratör för identitetsarbetet inom våra kyrkor/samfund. Det kom att prägla stora delar av *Missionskyrkans* nya konstitution år 2000. Det handboksarbete som strax därefter inleddes kan ses som en liturgisk tillämpning av den nya konstitutionen.

När man samtalar om den tro som levs i våra kyrkor/samfund och församlingar är det inte bara skrivna texter och dokument som kan vara utgångspunkt. För *Metodistkyrkans* del kan det, med hänsyn till en kyrkoordning som ska tillämpas i olika länder, betyda en avsevärd skillnad mellan det som formellt uttrycks och det som tillämpas i praktiken i länder med olika samhällsförhållanden eller beroende av hur den nationella ekumeniska kartan ser ut. Ännu mer gäller detta det som är den faktiskt levda tron i den lokala församlingen.

Baptistsamfundet har utifrån sin syn på relationerna mellan lokal församlingen och det nationella samfundet få gemensamt beslutade dokument som är bindande eller riktninggivande. Här finns ändå en gemensam trostradition som vuxit fram. Denna trostradition kan bli synlig i undervisningsmaterial och samtalsmaterial som ges ut men också i bidrag för företrädare för samfundet i ekumeniska samtal eller ställningstaganden i skilda frågor inom t.ex. SKR.

Ett tydligt sådant material, som får antas vara representativt för *Baptistsamfundets* gemensamma teologiska grund, utgör just dokumentet *Gemensam tro*.

Som man ber så tror man

Denna gemensamma trostolkning får olika uttryck i församlingarnas skilda miljöer. Särskilt är detta fallet då så stor andel av *Baptistsamfundets* församlingsmedlemmar tillhör gemensamma församlingar där olika traditioner påverkar varandra.

Andra viktiga källor som berättar om och speglar den tro som faktiskt levs är de liturgiska texterna i respektive handböcker. Inom alla

tre kyrkor/samfunden har nya gudstjänst- eller handböcker kommit under de senaste fyra åren.²⁹ Gemensamma seminarier och fortlöpande kontakter i syfte att så långt det var möjligt få gemensamma texter och böner föregick utgivningen.

Det finns ett växelspel mellan texter om vad man tror på och hur denna tro blir synlig i gudstjänstlivet. Detta brukar formuleras så: Som man tror så ber man – som man ber så tror man (*lex orandi, lex credendi*, dvs. bönens lag är trons lag).

Övning i förnyelse och mångfald

Alltmer blir det så, att det sker en ömsesidig påverkan i sättet att be, fira gudstjänst eller uttrycka trons grund genom hur dop och nattvard praktiseras. I många fall går de faktiska skillnaderna inte mellan skilda konfessioner utan rakt igenom våra traditionella gränser. En av anledningarna till detta är att vi tar emot och delar erfarenheterna av förändring och förnyelse samtidigt, inte minst genom internationella ekumeniska impulser.

Förnyelse och förändring av trostolkningen via spiritualitet och gudstjänstliv de senaste åren har haft en annan effekt. Att de kunnat äga rum vittnar om en öppenhet att låta sig berikas av nya uttryck och former som inte alltid präglas av egna traditionsrötter.

Detta är en övning att se hur den egna traditionen kan berikas av andra och att första villkoret inte längre är att de i detalj måste stämma med historiskt skilda bekännelser. Man behöver inte heller alltid göra likadant – själva mångfalden kan berika. Också obenägenhet till förändring i församlingarna kan återfinnas i lika hög grad hos oss alla tre – rakt genom samfundsgränserna.

29 *Kyrkohandbok för Missionskyrkan* samt *Metodistkyrkans gudstjänstbok* fastställdes tidsmässigt samtidigt 2003. De gemensamma texterna för andakt och bön i *Psalmer och Sånger* 2003 var ett uttryck för detta samarbete. 2005 kom den gemensamma *Gudstjänstboken* för Evangeliska Frikyrkan, Pingst – fria församlingar i samverkan, Svenska Alliansmissionen samt Svenska Baptistsamfundet med i långa stycken identiska eller liknande texter som i *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*.

Guds ord och bibelsynen

Dokumentet *Gemensam tro* har en genomgång av bibelsynsfrågorna, men anger inget område som skulle utgöra någon skillnad mellan våra tre kyrkor och samfund. Tillsammans konstaterar man om bibelsynen:

Vi tror och förkunnar att Bibeln, är Guds Ord. Gud har uppenbarat sig själv i Jesus Kristus, därigenom blev Ordet människa.

Vi tror och förkunnar att de bibliska skrifterna är ett resultat av Andens verk. Anden var verksam såväl i det gamla Israel som i den urkristna församlingen – i tradering, i profetiskt nyskapande, i tolkningen av den historiska verkligheten.

Vi tror att Bibeln är en helig skrift, därför att den är skriven av människor som levat i Guds närhet och skrivit under Guds andes ledning.³⁰

Några ytterligare gemensamma konstateranden för att belysa denna gemensamma bibelsyn kan citeras från dokumentet:

- Bibeln är källan för allt, som är nödvändigt och tillräckligt för frälsning.
- Vi tror och förkunnar att Gamla och Nya testamentet är den primära auktoriteten för insikt om Guds uppenbarelse i Kristus. Vi tror och förkunnar att vår slutliga auktoritet i tro och gärning är Jesus Kristus, som han uppenbaras i Skriften och är närvarande bland sitt folk genom den heliga Anden.
- Bibeln utgör en enhet, eftersom den är boken om Guds gärningar med sin mänsklighet genom skapelsen, frälsningen och Kristi slutliga återkomst.
- Utifrån detta gäller att enskilda skriftställen inte får isoleras och uppställas som auktoritativ norm, utan att det är Bibelns samlade vittnesbörd som gäller. Detta innebär att all tolkning av bibliska texter måste stå i överensstämmelse med evangeliet om Guds uppenbarelse i Kristus och att Skriften skall tolkas utifrån sitt centrum, Jesus Kristus.

³⁰ *Gemensam tro*, s. 41ff.

– Vi tror och förkunnar att Bibeln är ett nådemedel, när den läses under den heliga Andens ledning. Den förmedlar Guds nåd till oss – Guds förlåtelse och barmhärtighet och den blir ett medel för Guds frälsningshandlande med oss. När bibelordet fungerar som ett nådemedel blir det självklart att Bibeln också fungerar som rättesnöre för vår tro och vårt sätt att leva.

Frågan om Guds ord och bibelsynen kan alltså beskrivas som en gemensam huvudlinje. I alla tre samfunden finns olika uppfattningar i dessa frågor. Skillnaderna går dock inte på någon punkt mellan oss utan rakt genom våra kyrkor/samfund och församlingar.

En gemensam hållning är, att denna öppenhet för olika synsätt och frihet för mångfald i uppfattningar berikar gemenskapen. Den enskildes frihet att tolka Bibeln – en uppfattning som växt ur det gemensamma arvet av protest mot religiöst tvång från överheten – får inte avgränsas genom att krav ställs upp att medlemmar måste omfatta en viss bibelsyn.

Gudsbild och kristen tro

I *Gemensam tro* finns en djupgående behandling av frågan om gudsbilden.

Här betonas Guds helighet och närvaro i ett dynamiskt spänningsfält:

Vi tror och förkunnar en enda Gud som är helig och annorlunda än allt som vi känner till genom våra sinnen, men som själv har valt att uppenbara sig i världen och bli förnimbar som den treenige: Fader, Son och helig Ande. Genom att Gud på detta sätt har uppenbarat sig, kan varje människa ha en personlig relation till Gud.³¹

En annan sida av Gud är att han är närvarande i allt, men också valt att vara sårbar, som den mest utsatta och försvarslösa bland människor. Guds närvaro har inte några gränser, låter sig inte bindas eller styras av religiösa auktoriteter eller andliga maktanspråk. Genom sin Ande kommer han till den som har en längtan efter Gud och som ber om kraft och hjälp. Genom Anden ger Gud nytt liv till var och en som ber om det.

³¹ *Gemensam tro*, s. 18.

Så utvecklas bilden av Gud som treenig:

Bekännelsen av Jesus Kristus som Herre har sin grund i hans uppståndelse från de döda genom Guds egen makt. Uppståndelsen bekräftar Jesu liv och gärningar som Guds eviga ord, uttalat för oss och för vår frälsning. Han är Herre över alla och allting. Det finns inga människor, inga områden som inte är underställda Herren Jesu Kristi löfte och bud. [---]

Vi tror och förkunnar att Jesus Kristus led och blev korsfäst för oss. Fokus i denna bekännelse antyds genom uttrycket för vår skull. Orden pekar på det avgörande frälsningskeende, som i sin räckvidd innefattar alla människor. Kristi lidande och död är "goda nyheter" för alla människor, eftersom detta genom den heliga Andens kraft, öppnar nytt liv och hopp i mänsklighetens historia. [---]

Jesu uppståndelse är grundvalen för hela världens hopp och Guds borgen till evigt liv. Det är uppståndelsens glädjefulla budskap som möjliggör för de kristna att överskrida alla mänskliga gränser och bryta de barriärer som skiljer – klass, kast, kön, religion och ideologi.

Tron på Jesus Kristus som Herre, utmanar alla kristna, att som Kristi tjänare tydliggöra Guds närvaro, fred och kraft i världen. När många människor lever i ett andligt vakuum eller är andliga sökare, handlar det om möten och dialog, om en villighet att dela vår tro med andra och inte behålla den för oss själva. Det är en utmaning till att delta i kampen för befrielse, rättvisa, rättfärdighet, försoning och ett vittnesbörd om Kristi frälsande makt. [---]

Vi tror och förkunnar att Anden är en Guds kraft. Anden fullföljer Jesu verk till människors frälsning, Anden förmedlar Guds nåd och kraft. Genom den heliga Anden fick lärjungarna kraft att bli Jesu vittnen i världen. Genom Anden ges åt församlingen allt vad den behöver för att kunna vara Kristi församling i alla tider och på alla platser.

Vi tror och förkunnar att Anden är den som skapar församlingen, kyrkan. Anden skapar en enhet av de många lemmarna, de enskilda kristna, så att de – med sina olika individuella gåvor – utgör en helig helhet – Kristi kropp. De nådegåvor, med vilka Gud utrustar församlingen, är Andens verk.

Genom evangeliets förkunnelse och sakramentens förvaltande skapar och upprätthåller den heliga Anden människors tro.³²

32 *Gemensam tro*, s. 20ff.

Denna utläggning ger några exempel från *Gemensam tro* av skiss till en gemensam bekännelse. Inte på någon punkt finner man att bibel-synen eller gudsbilden skulle skilja sig mellan samfundsgränserna. Ett förnyat studium av dessa avsnitt i *Gemensam tro* och de utmaningar som följer kan vara en väg vidare.

Gemensam tro visar också det nödvändiga av att vi idag behöver samlas kring en *grundläggande huvudlinje i förkunnelse och undervisning*. Redan tidigare har vi pekat på hur 1800-talets väckelserörelser hade sin givna bakgrund i kunskapen om Bibeln och kristen tro. Vad som behövde förkunnas var den personliga tillgången av det som i stort sett hela folket kände till.

130 år senare lever vi i ett samhälle där de flesta människor står främmande för både kyrka och kristen tro. Den längtan efter något att hålla sig till som har sin grund utanför privatsfären möts av en mångfald utbud och erbjudande. Det dominerande budskapet blir då att var och en ska forma sin egen tro som det passar eller känns bäst för den enskilde individen.

Pendeln har slagit över från 1800-talets revolt mot en auktoritärt dikterad tro till att varje människa utlämnas åt sig själv. I en tid av växande längtan efter andlighet behöver evangeliet och inbjudan till kristustro formuleras på nytt – en tydlig inbjudan, men inte som ett auktoritetskommando som alla måste böja sig för.

Sedan 1995 har mycket hänt också på detta område. Inte minst gäller detta sökandet efter en fördjupad andlighet. Ett exempel kan anföras – Martin Lönnebos ”frälsarkrans” har kanske mer än något annat blivit tydligt uttryck för vår tids behov av fördjupning inspirerat till en rad böcker med hjälp att gå vidare i Bibeln, bönelivet och tillämpning av regelbundet andaktsliv enskilt och tillsammans.

Människosynen

Det sätt på vilket vi läser och tolkar Bibeln får omedelbara konsekvenser för synen på världen och människan. Ibland kallar vi detta för trons omvärldsperspektiv. Ett Kristuscentrerat sätt att förhålla sig

till hela Bibeln ger också ett förhållningssätt i vårt möte med omvärlden. Detta är också en grundtanke i *Gemensam tro*:

Vi tror och förkunnar att vi inte kan säga något om människan utan att också säga något om Gud. Vår människouppfattning bestäms av vår tro på Gud som Fader, Son och helig Ande.

Människan är skapad av Gud och till Guds avbild. Det ger både ursprung och mål för henne, att återspegla Guds härlighet. Men hennes bestämmelse förstås främst genom att Gud i Människosonen har kommit till människan för att dela hennes villkor och återskapa hennes relation till sin skapare, som gick förlorad i syndafallet, och att Gud genom den heliga Anden kan förvandla hennes liv i en ny skapelse.

Att vara människa är att vara insatt i ett större sammanhang. Skapad av Gud, för att leva i relation till Gud, medmänniskor och den övriga skapelsen. Att vara människa är både att vara beroende och att ta ansvar.³³

Vi har en tydlig gemensam tolkningshistoria av evangeliet som formats och växt vidare mellan vår tre samfund. Redan tidigt avsatte den sig i en positiv hållning till politik, samhällsfrågor och kultur. Omvärlden och samhället ses inte i första hand som ett fientligt sinnat hot utan som en gemenskap vi som kristna delar med människor av annan, eller till och med utan, tro.

Vi delar ansvaret med alla människor för samhällets utformning. Lagstiftning och andra uttryck för hur vi lever tillsammans måste ge utrymme för alla. Respekt för den enskildes tro, frihet, mänskligt värde och rättvisa är några av de värderingar vi anser vara viktiga bidrag i samhällsbygget.

Det är därför inte givet, att s.k. kristna normer ska tvingas på människor som står utanför kristen tro genom lagstiftningen. Men evangeliet, som det kommer till uttryck i vittnesbörd, förkunnelse och undervisning, hör till kyrkans uppgift att frimodigt erbjuda mitt i vårt samhälle. På den punkten behöver vi tillsammans återerövra fädernas frimodighet:

33 *Gemensam tro*, s. 27 f.

Vi tror och förkunnar att Gud genom sin nåd påbörjat en återställelse av skapelsen, som innebär att alla människor som föds står i en ny livssituation: Guds rike hör dem till.

Vi tror och förkunnar att det Gud gjort genom Jesus Kristus innebär befrielse och förlåtelse för den människa som ber om det. **”Och utan att ha förtjänat det blir de rättfärdiga av hans nåd, eftersom han har friköpt dem genom Kristus Jesus.”** (Rom 3:24) Genom förlåtelsen, som innebär befrielse från synd och skuld, blir vår relation till Gud och hela skapelsen helad och människan kan förändras genom pånyttfödelsen.

Genom detta evangelium är därför vår människosyn fylld av hopp. Människan är skapad till Guds avbild och hennes värde är unikt och okränkbart. Även om människan genom synden blivit fördärvad, så är det Guds nåds möjligheter i en människas liv som präglar vår människosyn. I det ljuset blir varje människa värdefull och varje människoliv heligt.

Vi känner igen varandra i detta sätt att läsa och tolka Bibeln samt dra konsekvenserna i våra liv som delar av gemenskapen i församling och samhälle.

Vägar till tro

Den kristna kyrkans särskilda kallelse är att förmedla evangelium och inbjuda människor till tro och omvändelse. Många av de saker vi som församlingar arbetar med sker med goda skäl och utifrån evangeliets syn på kärleken till alla människor. Ibland kan samma saker utföras väl så bra genom andra människor.

Samhällets sociala system, olika frivilligorganisationer, enskilda människor ger uttryck för omsorg och kärlek till medmänniskan. Det vi kallar den kristna diakonin har en annan grund genom sin förankring i en helhetssyn på människan och sin djupaste källa i Kristi kärlek.

Men det som är den kristna kyrkans egen ”specialitet”, det som ingen annan har som sin särskilda kallelse, är att förkunna omvändelse, tro och gemenskap med Kristus och hans folk:

Vi tror och förkunnar att det avgörande för omvändelsen skedde i och med Jesu död och uppståndelse, då Gud försonade hela världen med sig (2 Kor 5). Att omvända sig är att bejaka denna verklighet.³⁴

I vår historia har ibland under olika tider mer eller mindre fasta föreställningar om hur det går till att bli en kristen bildat mönster som alla förväntas gå in under. Utifrån denna erfarenhet har vi tillsammans upptäckt att vägarna till tro är och måste få vara olika – så är det ju redan i Nya testamentets skildringar. *Gemensam tro* säger om detta:

Hur det går till är inte det viktiga, det väsentliga är att människan möter Guds erbjudande om nåd med ett personligt svar. Omvändelsen är i NT nära sammanbunden med dopet till syndernas förlåtelse. Den frälsning som uttrycks i dopet får sitt personliga mottagande i tro.

Vi tror och förkunnar att omvändelsen handlar om att vända sig till Gud, för att den brutna relationen ska återupprättas. Denna omvändelse får konsekvenser också för människans övriga relationer, till hennes medmänniskor och till resten av skapelsen. Den förändrar även människans relation till sig själv.

Man kan se olika vägar till tro och kristet liv. Dels den väg där barnet och den unga människan växer upp i en miljö där tron lever och där barnets tro bekräftas, får näring och växer. Dels den väg där människan kommer till tro mot en bakgrund av bortvändhet och främlingskap.

Vi tror och förkunnar omvändelsens nödvändighet. Samtidigt inser vi att traditionell frikyrklig omvändelseförkunnelse inte alltid svarar mot människors erfarenheter och uttryckssätt idag. Detta faktum utmanar oss att bearbeta frågan, både när det gäller det teologiska innehållet och formerna för omvändelse och avgörelse.

Människor upplever idag skuld, både en kollektiv och individuell skuld, vilken ofta är relaterad till att inte räcka till, att inte nå upp till egna och andras krav mer än att överskrida gränser. Den kristna gemenskapen har här en viktig uppgift att förkunna förlåtelsens och befrielsens budskap i en kravfylld värld där människor upplever vanmakt, men även känslor av falsk skuld som tynger. Den själavårdande omsorgen efterfrågas och behövs här mer än någonsin.

34 *Gemensam tro*, s. 32 f.

Det är viktigt att omvändelsen inte blir en isolerad upplevelse, utan att vi uppmuntrar varandra till att växa och utvecklas som kristna.

Till de vuxna lärjungarna sa Jesus **"Sannerligen, om ni inte omvänder er och blir som barnen, kommer ni aldrig in i himmelriket."** (Matt 18:3). Jesus såg att lärjungarna riskerade att förlita sig på prestationer och markerar – med barnet som exempel och förebild – det nödvändiga i att endast förlita sig på Guds nåd.

Även om omvändelsen för vissa människor kan upplevas som en punktuell erfarenhet, finns det all anledning att fördjupa medvetenheten om att det kristna livet är en process, en vandring, en växt. Det är vår mening att detta är en viktig uppgift för frikyrkliga församlingar och samfund.

Här finns nya betoningar som vuxit fram genom våra erfarenheter: Att komma till tro är oftare en rörelse än en punktuell händelse. Det handlar om en växandets process genom livet. Ny uppmärksamhet har riktats på barnen som bilden för det omedelbara mottagandet.

Ibland har frågan om trostillägnelse i alltför hög grad knutits till den vuxna människans ställningstagande – helt naturligt ett arv från den tid då vuxna människor var omyndigförklarade. Men detta har också medfört att Guds nåd som går före intellektuell mognad ibland skymts undan. Man ska först förstå och omfatta innan man kan emot Guds nåd.

En ny syn på detta gäller inte bara barnen utan får också konsekvenser när vi möter människor med förståndshandikapp. Till trons växt hör förvisso insikt och växande kunskap. Men tron är i första hand en relation, gudsgemenskap. Och den kan uttryckas på olika sätt.

Om reformationen betonade tron allena, inte gärningarna som frälsningsgrund, kanske vår tid behöver uppmärksamma tron som tillit till och gemenskap i Kristus. Inte bara den vuxna människans förmåga till personlig bekännelse efter ett visst mått av intellektuell mognad räknas.

Vi tror och förkunnar att tron är ett verk av Gud genom Ordet och Anden. Hela frälsningsgärningen är Guds, tillkommen på Guds initiativ, driven av Guds kärlek till världen. Denna frälsning är knuten till Jesus Kristus och bjuds oss genom evangeliet. Det är vid människans

möte med evangeliet under Andens närvaro och påverkan som tron uppstår. Eftersom tron är ett Guds verk, är den av nåd.

Tron är samtidigt människans svar. Kristen tro är tillit och förtröstan på Guds frälsningsgärning genom Jesus Kristus. I rättfärdiggörelsen genom tron på Kristus äger människan syndernas förlåtelse och förvissning om barnskap hos Gud. Genom vandringen i tro vårdar och leder Gud människan dag för dag, för att till sist frälsa henne till sitt himmelska rike. [---]

Avgörande för en kristen tro är inte dess styrka utan dess riktning och centrum. Tron ger del i frälsningen endast därigenom att den förtröstar på Kristus. Det är inte människan som bär sin tro, utan trons Herre som bär människan.

Vi tror och förkunnar att kristen tro är personlig, men förlorar kontakt med det bibliska vittnesbördet då den blir individualistisk. Den kristna församlingen, kyrkan, utgör den naturliga gemenskapen för trons bekännelse och växt. Som kristna lever vi i ett ömsesidigt beroende av varandra.³⁵

Trons liv och växt

Gemensam tro tar upp, mot bakgrund av vår tids mångfald av trostolkningar, riskerna med en utpräglad individualistisk tro. Tron är personlig, men aldrig privat. Om den förlorar sin kontakt med det bibliska vittnesbördet och den gemenskap där tron levs blir den individualistisk. Därför utgör kyrkan eller församlingen den naturliga gemenskapen för trons bekännelse och växt. Till det kristna livet hör ett ömsesidigt beroende.

Denna tro utmanar den växande skara människor som är "kristna på egen hand", samtidigt som den utmanar oss i de etablerade samfundet och församlingarna att pröva vår eventuella skuld till antalet "privatkristna" ökar.

Ingen människa kan ensam fånga trons fulla innehåll. Det samma gäller enskilda kyrkor och samfund. Endast tillsammans med alla de heliga kan vi förmå **"fatta bredden och längden och höjden och djupet ..."** (Ef. 3:18) Denna insikt utmanar oss att använda och

35 *Gemensam tro*, s. 34.

studera de klassiska kristna trosbekännelserna, men också att fördjupa dialogen med varandra, liksom med andra kristna traditioner, för att därmed växa i tro.

Också helgelsen, trons vidare växt, har en personlig sida. Ett liv i Kristus är förvandlande och påverkar människans vilja att leva i bön, överlåtelse, rannsakan inför Skriften och kärlek till nästan enligt Kristi sinnelag.

Denna helgelse har sociala följder och binder samman evangeliets två uttrycksformer, individens frälsning och de sociala konsekvenserna:

Helgelsen är inte bara en inre trosakt, ett inre stärkande av kärleken och tron. Den knyter ihop evangeliets två uttrycksformer – individens frälsning och dess sociala konsekvenser.

Kyrkan, som har Kristus som sitt huvud och rättesnöre, ska spegla Kristi sinnelag, där förlåtelsen är en dynamisk kraft som välkomnar syndaren och förvandlar denne.

Kyrkan utövar sin omsorg som en gemenskap, genom vilken Gud fortsatt söker att **"försona världen med sig själv"**. En kyrka som saknar mod till att handla beslutsamt i personliga och sociala angelägenheter, förlorar sitt anspråk på moralisk auktoritet.

När kyrkan speglar Kristi sinnelag medför det en ekumenisk hållning, respekt för andras tro och praktisk samarbetsvilja. En sådan kyrka söker tjäna Guds rike genom att åt alla erbjuda Kristus till frälsning.³⁶

Att det kristna livet måste få konsekvenser handlar också om församlingarnas uppgift att stödja människor i trons fortsatta växt, i förändring och utveckling. Denna utmaning till helgelse gäller församlingen som helhet, inte minst att erbjuda och utöva en god självavård.

Utmaningen gäller helgelsen för församlingen som helhet. Att som gemenskap spegla Kristi sinnelag i samhället innebär en stor lyhördhet i de inbördes relationerna, en lyhördhet för människors behov, respekt för andras synsätt och praktisk samarbetsvilja inom församlingen.

36 *Gemensam tro*, s. 36.

Denna tro utmanar både enskilda kristna och församlingar att låta sig helgas även när det gäller relationerna till samhället och vår miljö. Vårt kristna liv måste få konsekvenser i vårt sätt att agera i samhällsfrågor och miljöfrågor, för att vårt vittnesbörd skall bli trovärdigt.

När det gäller vad som styr våra värderingar kan man konstatera, att alla kristna inte har samma etiska grundvärderingar. Det finns skillnad mellan olika traditioner men lika tydligt går skillnaderna mellan enskilda kristna med samma konfessionella bakgrund:

Den kristna kyrkan kännetecknas med andra ord av en moralisk pluralism som inte alltid är erkänd. Det finns bland kristna dessutom en ovilja eller oförmåga att inse i hur hög grad den kristna moralen följer den moraliska utvecklingen i stort. Likafullt finns det skäl att tala om en kristen etik eller ännu mer om hur den frikyrkliga traditionen har format etiska och moraliska värderingar.³⁷

Tveklöst hör tro och etik samman. Utifrån Nya testamentet kallas vi till ett liv i Jesu efterföljd där den heliga Anden skapar ”kärlek, glädje, frid, tålmod, vänlighet, godhet, trofasthet, ödmjukhet och självbehärskning” i en människas liv. Det som dopet förkunnar, är också avgörande i etiska frågor.

Som enskilda kristna och i gemenskap med andra troende är det vår uppgift att ständigt besinna och pröva vår moraliska hållning. Grunden för detta finns i dess enlighet med Guds vilja, som den är uppenbarad i Skriften, traditionen och förnuftet. Det är vårt gemensamma uppdrag som kristna att söka denna vilja och förverkliga den i enlighet med vår förmåga.

Vi har en stark gemensam tradition av att ta ställning och ansvar för värderingsfrågor i samhället: Demokrati, frihet, kunskap, nykterhet social omvårdnad har engagerat människor i våra församlingar. Att värna dem som tycks vara svaga är en etisk förpliktelse. Men det rör vid något djupare: Den kristna kyrkan är för sitt liv beroende av den som verkar svagast.

Ytterst handlar det om Kristus själv när han avstod från sin gudomlighet och blev som en av oss, föraktad och övergiven. Den är

37 *Gemensam tro*, s. 38.

han som tar på sig svagheten. Om kyrkan förlorar detta underifrånsperspektiv handlar det inte bara om brist på inlevelse och kärlek till medmänniskan – det rör vid frågan om hur den uppfattar sig som Kristi kropp, sänd i världen, och hur den återspeglar Guds egen utblottelse i sitt sätt att vara tydlig, synlig och handlande i den egna tiden och det egna samhället.

Till etiken och det kristna förvaltarskapet hör vårt gemensamma ansvar för Guds skapelse – något som blivit en yttersta utmaning för hela mänskligheten. De stora frågorna om fred, rättvisa och miljö kräver gemensam reflexion och handling. När det gäller miljöfrågorna har dessa en grundläggande innebörd för den kristna kyrkans förhållande till hela Guds skapelse och dess förväntan på den nya skapelsen.

På alla området som här fått exemplifiera vår tro och dess konsekvenser för livet möter vi en gemensam tolkning, där skillnader snarare går genom samfunden än mellan dem.

11. Gemensam församlings- och kyrkosyn

Konnektionalism och kongregationalism

En återkommande fråga i samtalen mellan våra tre samfund är om det skulle vara möjligt att förena de tre olika sätt att tala om kyrka och församling vi bär genom våra respektive traditioner.

Redan i kapitel 3 ovan betonas i studiet av Joh. 17 att den grundläggande identiteten för oss idag måste vara något annat än skillnader i konfessionella traditioner. Frågan är hur vi hittar dit om vi, med våra olika synsätt, vill skapa en gemenskap i den tid och situation som är vår.

Gemensam tro inleder med ett utförligt resonemang om det som är gemensamt. Därefter konstateras att den kristna kyrkan framträder med *en organisatorisk sida* som har vuxit fram, delvis präglad av teologisk tradition, delvis kommit till i en bestämt situation, någon gång genom rena tillfälligheter. Dokumentet gör en nyttig genomgång av vad metodisternas konnektionalism innebär av samspel mellan församling – årskonferens – centralkonferens – generalkonferens. Där speglas också hur det vidare begreppet kongregationalism i en bred skala har uttolkats med skilda nyanser av baptister och missionskyrkliga.

Det är inte bara skilda teologiska tolkningar som här möts utan i hög grad kulturmönster, benämningar och uttryckssätt med olika associationer vi måste förhålla oss till. Vi behöver också reda upp begrepp som lett till skilda tolkningar och sammanblandningar. Ofta påstår vi om det andra samfundet saker som inte stämmer med dess

egen självuppfattning. Därför behöver vi rensa i vokabulären öppet och ärligt för att se vad som i själva verket idag inte längre är reella skillnader eller aldrig har varit det. Det är de faktiska olikheterna vi behöver samtala om för att se hur de möjligen kan vändas till tillgångar i en ny gemenskap.

Att bilda en gemensam kyrka i Sverige innebär *för metodismen* en organisatorisk förändring av gemenskapen. Att Metodistkyrkan i Sverige dessutom har biskop och från en synvinkel kan kallas "episkopal" till skillnad från den brittiska metodismen, får ibland oss andra att tro benämningar utgör utsagor om styrelsesätt och demokrati. Detta är ett tydligt exempel bland många på hur en benämning blir fastlåst vid andras associationer som inte nödvändigtvis stämmer med den egna självuppfattningen.

Baptister talar ogärna om en kyrka på den nationella nivån. Kyrkan manifesterar sig antingen som Kristi universella kyrka eller som lokal församling. Detta återspeglas över hela världen genom att man nationellt talar om "union av baptistkyrkor" vilket berättar om något mer än bara en benämning. Det rör vid en djup övertygelse i tradition och historia om att det är den lokala församlingen som representerar Kristi kropp. Där betonas att varje församling är suverän. Detta är dock inte en motsats till den samverkan mellan församlingar som i mycket hög grad präglar Baptistsamfundet.

Missionskyrkan ser både den lokala församlingen och den nationella gemenskapen som olika uttryck för Kristi kyrka, hans kropp. I väntan på Kristi kyrkas synliga enhet utgör den nutida utformningen av Kristi kropp ett provisorium.

En missionsförsamling utgör *del av eller tillhör* Svenska Missionskyrkan. Den är inte föreningsmässigt "ansluten till" ett samarbets- eller samverkansorgan. Relationen mellan församlingarna inom Missionskyrkan beskrivs som en tydlig parallell till relationen mellan enskilda kristna inom en församling – en enda kropp. Men organisatoriskt fattar varje församling sina egna beslut inom ramen för kyrkans gemenskap enligt en kongregationalistisk tradition under påverkan av en reformert kyrkosyn.

Baptistsamfundet och Missionskyrkan representerar alltså olika uttryck för en kongregationalistisk församlingssyn. Ingen av dem

står för en *independentistisk* kyrkosyn (där församlingens oberoende framhävs). Men de har skilda tolkningar och tillämpningar av kongregationalismen.

För att vi inte på nytt ska hamna i en förhandlingsposition, där det gäller att vinna eller förlora på en eller flera punkter, måste vi hitta en väg att komma ur de frysta modellerna och lösa upp associationsbanorna kring fixerade uttryck.

Historiska modeller och praktisk verklighet

I *Gemensam tro* redovisas alltså grundläggande modellerna för de tre samfunden. Där finns också utförliga förklaringar till vad de skilda begreppen står för, konnektionalism och en varierad kongregationalism.³⁸ Här betonas också vikten av att samtala om vilken betydelse som läggs i dessa traditionella ordningar idag, inte för att söka en jämkad kombination av dem, utan för att det är nödvändigt att vi respekterar varandras identitetsbärande traditioner.

Så kommer prövningen: – Ordningarna skiljer, men hur är det i praktiken? Inte minst det ökande antalet gemensamma församlingar har lett till en samsyn om en församlingskonstitution. Det senaste steget redovisas i förslag till sådant i dokumentet *Att tänka på vid samgående*.³⁹

Mot bakgrund av en rik erfarenhet från den lokala utvecklingen visade det sig överraskande lätt för den arbetsgruppen att hitta en gemensam modell, i synnerhet när det gäller samgående mellan församlingar inom Alliansmissionen, Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Missionskyrkan. Dessa delar i stort sett en gemensam utveckling i spänningsfältet mellan den lokala församlingens självständighet och en förpliktande nationell gemenskap. På motsvarande sätt kom EFK och Pingst snabbt överens om en gemensam grundmodell för sin del.

I dokumentet finns också en inbyggd ömsesidig respekt för olika relationer till samfunden och dess olika sätt att fatta beslut. Kommer man sedan till frågor som rör synen på pastor och diakon, vem som

38 *Gemensam tro*, s. 55ff.

39 *Att tänka på vid samgående*, Frikyrkosamråd 2006, exempel på församlingskonstitution för MK, SAM, SB och SMK, s. 11, alt. A.

ansvarar för behörighets- och tillsynsfrågor visar det sig i praktiken att det skett en konvergerande rörelse i synen på detta under de senaste åren.

Formella överenskommelser om erkännande och om hur man praktiskt ska finna goda former för pastorer som tjänstgör i andra samfund har t.ex. under de senaste fyra åren ingåtts bilateralt (mellan två) mellan Missionskyrkan och Alliansmissionen respektive Evangeliska Frikyrkan samt Pingst – fria församlingar i samverkan – förutom de ekumeniska överenskommelserna med Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Svenska kyrkan.

Även om strukturerna skiftar, kunde man snabbt finna goda lösningar mellan samfunden kring ansvars- och behörighetsfrågor, temporär utlåning samt övergång från ett samfund till ett annat.

Benämning och funktion

Ibland görs det en stor sak av de skilda benämningarna. Att Metodistkyrkans ledare kallas biskop kan av andra ses som en bestämning av ett demokratiskt system: – Vi vill inte ha en biskopskyrka. Detta är *ett exempel på* att sammanblandningen mellan benämning och funktion behöver redas ut.

Att det sedan närmast var en historisk tillfällighet att Metodistkyrkan inte sprang fram ur den engelska metodismen, som inte har biskopar, utan etablerades från den episkopala metodistkyrkan i USA ger anledning till reflektion.

Inom Baptistsamfundet och Missionsförbundet uppstod tidigt titlar som *föreståndare* för att beskriva den funktion som bar huvudansvaret för Ordet och sakramenten. Det var 1800-talets bibelöversättning av ordet episkopos. I NT -81 har begreppet föreståndare ersatts av ordet församlingsledare eller äldste i de sammanhang där det syftar ledarskapet i den lokala församlingen.

I Baptistsamfundet knöts föreståndartiteln direkt till församlingsbildningarna. Men F.O. Nilsson var t.ex. tydlig med att man inte själv kan ta sig titeln eller att den bara vilade på den lokala församlingen. Grunden för hans ledarskap var en ordination genom baptistförsamlingen i Hamburg. Det dröjde emellertid ända tills 1930-talet innan

samfundsledaren kallades missionsföreståndare – och då inte utan en debatt som just handlade om kyrkosynen.

I Missionskyrkan uppstod titeln föreståndare redan innan församlingsbildningarna fanns. Det var inför frågan om brist på präster som kunde betjäna nattvardsföreningarna som ett första predikantmöte 1872 rekommenderade nattvardsföreningarna att själva genom val samt bön och handpåläggning utse en församlingsföreståndare att handha Ordets förkunnelse och sakramenten.

Få år efter Missionsförbundets tillkomst kallades den nationella ledaren för missionsföreståndare, vilket berättar om tidig parallell syn på funktionen i den lokala församlingen respektive den nationella gemenskapen. När ansvaret för distrikten kort därefter skulle beskrivas, ändrade man ursprungsförslaget, distriktsombud, till distriktsföreståndare 1889.

I Metodistkyrkan ordinerar man till äldste, bär titeln pastor men kallas ofta präst. Äldstebegreppet utgör ett minne av engelsk kyrkohistoria med den reformerta påverkan av Church of England, kyrkokampen under 1600-talet, dess lågkyrklighet och presbyterialism. Denna historia delas f.ö. av baptismen.

I Danmark finns det både baptist- och missionsförbundiska präster. Lutherska kyrkor kan ha superintendenter i stället för biskopar, reformerta kan ha biskopar i stället för "presidents" eller superintendenter, pingstkyrkor i Latinamerika och Afrika kan ha biskopar. I Afrika finns exempel på hur en kyrka bär namnet "Episcopal Baptist Church". Benämningar beror alltså främst av den kyrkliga historien som formats i en bestämd tid och samhällskontext. Först i andra hand tillskriver man benämningarna i skilda miljöer teologiskt motiverad koppling till kyrkosynen.

Detta är tydliga exempel på hur orden kan skifta utan att de omedelbart berättar om kyrkosynen eller hur den demokratiska styrelseformen är utformad. De bibliska förebilderna uppvisar i vår tid olikheter, inte minst mot bakgrund av det omgivande samhället och hur man vill att omvärlden ska uppfatta kyrkan. Hur uppfattas t.ex. en titel som distriktsföreståndare idag av omvärlden? Eller begreppet missionsföreståndare, som dessutom nu används av missionsorganisationer utan församlingar och därmed laddar ur den ursprungliga

bibliskt-teologiska innebörden och parallelliteten med begreppet församlingsföreståndare?

Ser man på funktionen av pastor i lokala församlingar respektive den andliga ledaren för en nationell gemenskap finns tydliga likheter i funktionen – främste företrädare och andlig ledare med uppgift att svara för enhet och tillsyn. Inte ens styrelsen utses med så kvalificerad majoritet som församlingsföreståndaren. Detta uppdrag utförs i samspel i något varierande former mellan styrelse och församlingsmöte respektive årskonferens.

Motsvarande frågor kan ställas på många områden när det gäller våra traditionella begrepp, benämningar och funktioner. Ibland används benämningar som uttryck för rädsla eller främlingskap inför något man inte vill tvingas in under. Så blir frågor som egentligen är oviktiga huvudämnen i debatten. Här möts olika kulturer, där benämningar faktiskt spelar en avgörande roll för ömsesidig respekt och förståelse. Olikheterna kan användas respektlöst som avståndsmarkörer eller mötas med förväntan om vidgade vyer och djupare insikt i församlingen som organism.

Vi behöver alltså rensa upp bland de schablonbilder vi har gjort av varandra. Särskilt gäller detta benämningsmarkörer vi lätt fixerar oss vid, t.ex. föreståndare/biskop, samfund/kyrka och många andra samt dess sammankoppling med hur kyrkan demokratiskt styrs.

12. Gemensam tjänst

Allas tjänst

Grundsynen, att den kristna församlingens uppdrag vilar på hela Guds folk, är gemensam mellan oss. Detta är också en stigande ekumenisk insikt internationellt. I dokumentet *Dop, nattvard ämbete* inleds avsnittet om ämbetet med en första del om kallelsen till hela Guds folk. I flera avseenden förhöll sig våra tre yttranden kritiska just till ämbetssynen i detta dokument, men delade uppskattningen av att utgångspunkten för den särskilda tjänsten låg i allas gemensamma ansvar.⁴⁰

Det råder också enighet om innebörden av att vara en *apostolisk kyrka*. Den förbinds inte med en obruten vigningssuccession, utan i likhet med t.ex. Svenska kyrkan betonar vi att apostoliciteten primärt innebär kyrkans trohet till och kontinuitet med apostlarnas lära.⁴¹ Enligt vår uppfattning är apostolisk succession i förhållande till den ordinerade tjänsten grundad i att denna tjänst utgår från allas uppdrag och hela kyrkans apostoliska tro.

Vi delar också en gemensam tolkning av innebörden av apostolisk

40 Begreppet *ämbete* som ofta används i svenska översättningar av ekumeniska dokument (*ministry*) är främmande för våra traditioner. Det associeras till överhet och statlig administration, även om man i Missionsförbundet i början av 1900-talet kunde tala om "det heliga predikoämbetet". Också Svenska kyrkan har utmönstrat begreppet ämbete och talar numera i stället om tjänst, *vigningstjänsten*.

41 Frågan apostolisk succession tolkad som obruten handpåläggning är enligt Svk *inte är nödvändig* för det rätta ämbetet men den anses vara *värdefull* ur ekumenisk och traditionssynpunkt. Se vidare *Ekumenisk överenskommelse* mellan Svenska kyrkan och Svenska Missionskyrkan, 2006, s. 36.

kyrka att detta leder till sändningen (missionen) som kyrkans uppdrag. Ordet apostel kommer från verbet *apostello*, som betyder sända (på latin *missio*, sändning), ett uppdrag till hela Guds folk.

Denna syn återspeglas i *Gemensam tro*:

Kyrkan är apostolisk

Vi tror och förkunnar att kyrkan lever i kontinuitet med apostlarna och deras förkunnelse. Samme Herre, som sände apostlarna, är allttjämt närvarande i kyrkan. Hon är apostolisk, eftersom hon är kallad att förkunna evangeliet för hela skapelsen och att göra alla till lärjungar. Det är inte ett apostoliskt ämbete som bär kyrkan, men det är en apostolisk kyrka som bär alla kyrkans tjänster som alla är funktioner av helheten. Den apostoliska successionen är inte konstitutiv för kyrkan, utan det är den evangeliska successionen, dvs. förvaltandet av evangeliet om Jesus Kristus genom kyrkohistorien.

Den allmänna tjänsten i kyrkan

Vi tror och förkunnar att alla på Kristus troende är kallade att delta i kyrkans apostoliska uppdrag att vittna om den frälsning Gud berett och verka för Guds rikes utbredande. Ordet karisma betecknar de gåvor, som den heliga Anden skänker varje medlem i Kristi kropp, för att därmed tjäna uppbyggandet av gemenskapen och förverkligandet av dess kallelse.⁴²

Det från denna utgångspunkt man kan tala om *det allmänna prästadömet*.

Vi tror och förkunnar att alla på Kristus troende är kallade att delta i kyrkans apostoliska uppdrag att vittna om den frälsning Gud berett och verka för Guds rikes utbredande. Ordet karisma betecknar de gåvor, som den heliga Anden skänker varje medlem i Kristi kropp, för att därmed tjäna uppbyggandet av gemenskapen och förverkligandet av dess kallelse. Ordet tjänst i vidaste mening betecknar därför den tjänande gärning, vartill hela Guds folk är kallat, som enskilda, lokal församling och som universell kyrka.

Bibelsammanhanget från 1 Petrusbrevet, som genom begreppet präster gett upphov till benämningen ”det allmänna prästadömet”,

42 *Gemensam tro*, s. 58f.

handlar om hela Guds folks gemensamma ansvar för uppbyggelse och förkunnelse:

... då blir också ni till levande stenar i ett andligt husbygge. Ni blir ett heligt prästerskap och kan frambära andliga offer som Gud vill ta emot tack vare Jesus Kristus.

... ni är ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk som skall förkunna hans storverk.⁴³

Ibland har detta uttryck tolkats så att alla ska kunna göra allt i församlingen, att vem som vill t.ex. ska döpa eller leda nattvard. Vår gemensamma tradition visar, att en sådan tolkning inte har grund i vår historia. Ända från början har de som anförtrotts särskilda tjänster valts av församlingen eller samfundet samt blivit föremål för bön med handpåläggning. *Gemensam tro* tar avstånd från vad man kallar ”privat” ämbetssyn:

[Den gemensamma tron] utmanar den ”privata” ämbetssyn, som helt bortser från ordningen i Guds församling och överlåter helt till enstaka individer att avgöra vem som får predika och förvalta sakramenten.⁴⁴

Särskild tjänst – ordinerad tjänst

Det är alltså utifrån kallelsen till hela Guds folk och allas ansvar att förkunna Guds frälsningsgärningar som vi kan tala om särskilda tjänster eller ordinerad tjänst. Det senare uttrycket anknyter till benämningar i ekumeniska dialoger (*ordained ministry*).

All tjänst utgår från församlingen, men rör sig utanför den mot hela den mänskliga gemenskapen och hela Guds skapelse. Genom Guds folk blir kyrkan synlig för världen. Gud kallar och utrustar människor till särskilda tjänster i församlingen. *Dessa utgår från allas uppdrag och hela kyrkans tro.*

Ekumeniskt och internationellt kan tillämpningarna variera. En del kyrkor, som Svenska kyrkan, talar om en *treledad* vigningstjänst med inspiration från BEM-dokumentet. Biskop-präst-diakon utgör de tre *leden*. Andra, som Missionskyrkan, talar om ett *tvådelat* uppdrag som utgår från gemenskapens grundläggande missionsuppgift,

43 1 Petr. 2:5, 9.

44 *Gemensam tro*, s. 61.

att vittna och att tjäna, vilket ger *två delar* av den ordinerade tjänsten, pastor och diakon. Denna beskrivning ligger nära Baptistsamfundets och Metodistkyrkans syn, även om det där inte uttrycks på samma sätt. För oss alla tre är biskop, missionsföreståndare / distritsföreståndare ett pastoralt *uppdrag* för enhet och tillsyn, även om innehållet har nyansskillnader – se nedan.

Den ordinerade tjänstens innebörd för oss tre uttrycks i *Gemensam tro* så:

Vi tror och förkunnar att som Kristus utvalde och sände apostlarna, så fortsätter Kristus att genom den heliga Anden utvälja och kalla människor till den ordinerade tjänsten. Den är en Guds gåva till sin kyrka och har sin upprinnelse i Guds vilja och syfte med kyrkan/församlingen.

Guds kallelse till denna tjänst är dels en inre kallelse till den enskilde, dels en yttre kallelse genom kyrkans prövning och bekräftelse, ordinationen.

Ordinationen är en offentlig akt i samfunden. Den anger, att den som ordinerats tagit emot Guds kallelse att bygga upp kyrkan genom att förvalta Ordet, sakramenten och kyrkans lära. Men den anger också, att kyrkogemenskapen genom bön och handpåläggning erkänner och bekräftar äktheten i denna kallelse. Ordinationen är en helig handling i kyrkan, som följer bruket i urkyrkan (2 Tim 1:6).

Vi tror och förkunnar att eftersom ordinationen till sitt väsen är ett avskiljande under bön om den Heliga Andens gåva, skall den ordinerade tjänstens auktoritet inte förstås som något den ordinerade personen besitter, utan som en gåva för fortsatt uppbyggande av den kropp, inom och för vilken han/hon ordinerats. Auktoriteten bär prägeln av ansvar inför Gud och utövas i samverkan med hela församlingen.

Den ordinerade tjänstens främsta ansvar är att samla och uppbygga Kristi kropp genom förkunnelse av och undervisning i Guds ord, genom förvaltande av sakramenten och genom att leda församlingens liv i gudstjänst, mission och omsorg om nästan. De ordinerade har också ett särskilt ansvar för att göra medlemmarna beredda för deras kristna liv och tjänst.

När man i *Gemensam tro* talar om den ordinerade tjänsten 1995 är det tydligt att det enbart handlar om pastorstjänsten. Samtidigt tas frågan om diakonernas uppgift upp:

Vi tror och förkunnar att diakonerna representerar kyrkans/församlingens kallelse att vara tjänare i världen. Genom att i Kristi namn ta upp kampen i samhället och den enskildes nödsituationer exemplifierar diakonerna det inre sambandet mellan gudstjänst och tjänande i kyrkans liv. De utövar en kärlekens tjänst inom församlingen. De som inträder i den diakonala tjänsten är kallade att fullgöra särskilda uppdrag präglade av tjänande, rättvisa och kärlek i församlingen och världen.⁴⁵

Denna gemensamma skrivning bidrog till att Missionskyrkan 1997, sedan mer permanent i den nya konstitutionen, infogade diakonatet som en del av den ordinerade tjänsten. Diakonernas plats i Baptist-samfundet och Metodistkyrkan följer i sak samma mönster.

Den diakonala tjänsten har alltså fått en tydligare plats i våra tre kyrkor/samfund. Beskrivningen ovan, om innebörden av den tvådelade tjänsten, betyder dels att diakonatet tydligare uttrycks som ett särskilt uppdrag inom ramen för ordinerad tjänst, dels att det diakonala uppdraget principiellt är lika betonat som Ordets och sakramentens tjänst. Detta understryks genom att gemensam ordinationsakt infördes 2001 i Missionskyrkan.

I praktiken är det dock så, att ambitionen att varje församling skall ha en pastor inte motsvaras av samma efterfrågan på diakoner – en fråga som delas av andra kyrkor. Det är pastorerna som uttalat utbildas till församlingsföreståndare. Den diakonala tjänsten blir då i praktiken en resursfråga. För både Baptistsamfundet och Metodistkyrkan är denna fråga dessutom rätt ny.

Alla tre framhåller betydelsen av att också icke-ordinerade ska kunna dela ett pastoralt ansvar. De kan benämnas t.ex. lokalpredikanter eller vice församlingsföreståndare. Att församlingen utser "lekmän" i skilda uppgifter är en ursprunglig och levande tanke. Dessa funktioner bör markeras genom bön och handpåläggning, något som också för övrigt generöst bör brukas för dem som fått

45 *Gemensam tro*, s. 60f.

församlingens förtroende för olika uppdrag i vilka församlingen som helhet återspeglas.

De senaste åren har det inom Baptistsamfundet funnits diskussioner om bruket av termen *ordination*. Samtidigt har en ordning införts med *avskiljning av församlingsmusiker*. Det är ännu oklart hur dessa tjänster relaterar sig till varandra. Terminologiskt gör Missionskyrkan en distinktion mellan å ena sidan *ordination till pastor eller diakon* och, å andra sidan, *avskiljning för sändning* som missionär eller *avskiljning för särskilt uppdrag* (missions/ distriktföreståndare samt förbundssekreterare för SMU, även för andra tjänster kan avskiljning förekomma). För tjänster i den lokala församlingen, inklusive församlingsmusiker, anvisar Kyrkohandboken förbönsakt lokalt då denna tjänst inte förutsätter nationell behörighet.

Sammanfattningsvis kan konstateras, att det finns grundläggande likheter, både teologiskt och praktiskt, i syn på och tillämpning av den särskilda eller ordinerade tjänsten. Detta bestyrks också i den gemensamma överenskommelsen 2006, bekräftad av konferenserna 2007:

Angående pastorer och diakoner:

att ömsesidigt erkänna varandras ordinerade respektive avskiljda pastorer och diakoner;

att tillsammans verka för tydlighet när det gäller vem som kallas pastor eller diakon;

att ta emot varandras pastorer och diakoner för *temporär tjänst* i våra församlingar;

att ta emot de pastorer och diakoner som önskar *övergå permanent* till ett av våra kyrkosamfund. Beslut fattas enligt gällande ordning i respektive samfund. Ordination/avskiljning upprepas inte i dessa fall.

Likheterna är alltså stora i synen på att ordination/avskiljning sker på nationell nivå samt ger behörighet i alla församlingarna. Kvar står frågan om att Baptistsamfundets och Missionskyrkans församlingar självständigt fattar beslut att kalla pastor och diakon. Det innebär att man principiellt kan kalla dem som inte har behörighet i den egna kyrkan, dvs. inte är ordinerade eller avskiljda eller tagits emot för

tjänst, alternativt ”utlånats” genom överenskommelse med annat samfund.

En gemensam markering i överenskommelsen är att man tillsammans vill verka för tydlighet när det gäller vem som kallas pastor eller diakon. Det finns ingen copyright på begreppen pastor eller diakon. Men om de är självpåtagna eller används urskillningslöst förlovar orden sitt värde som legitimering och en slags kvalitetsgaranti, inte minst viktigt i relation till omvärlden.

Särskilda tjänster i enhetens tjänst

En fråga som ofta debatteras är olika benämningar och funktioner för biskop respektive missions- och distriktsföreståndare. Själva benämningen har diskuterats ovan. Här bör noteras att Metodistkyrkans biskopsområde omfattar mer än Sverige. Det rör det som sagts, att Metodistkyrkan för sin del *organisatoriskt* skulle behöva finna en ny plats inom denna större helhet om en ny gemensam kyrka/samfund skulle bildas i Sverige.

Om man ser på innehållet, *funktionen*, finns det vissa skillnader, bl.a. biskopens starkare ställning i relation till Nordeuropas centralkonferens – inte direkt jämförbart med de andra konferenserna. Sådant hänför sig till variationer i organisationsmodellen, snarare än till den teologiska synen på tillsyns- och enhetsfunktionen.

När det gäller den senare gör *Gemensam tro* en god bestämning och beskrivning som kan vara en utgångspunkt för samtal om en gemensam framtid:

Vi tror och förkunnar att varje samfund behöver ett enhetens ämbete i någon form för att vara Kristi odelade kropp, ett tecken på allas enhet i Guds rike. Ända från apostolisk tid har vissa ordinerade pastorer anförtratts det särskilda uppdraget att utöva tillsyn.

Guds gåvors mångfald kräver samordning, så att de kan berika hela kyrkan och dess enhet. Denna mångfald och mängden av uppgifter i tjänandet kommer till uttryck i tillsynsämbetet (**episkopé**), en omsorg om hela gemenskapens liv.

Vi tror och förkunnar att **episkopé**-funktionen i våra tre samfund utövas av missionsföreståndare, biskop och distriktsföreståndare,

vilka ansvarar för uppsikt, tillsyn, kontinuitet och enhet i samfunden. Det är ett pastoralt tillsynsämbe, som utövas personligt, kollegialt och i gemenskap med församlingarna och deras medlemmar. De tjänar apostolisk grund och enhet i kyrkans undervisning, gudstjänst och sakramentala liv. De utövar ansvarigt ledarskap för kyrkans mission. De förbinder den kristna gemenskapen i sitt eget samfund med de övriga samfunden och den universella kyrkan och har del i kyrkans hela tjänst.

Utifrån denna beskrivning finns goda förutsättningar att finna en framtida samsyn i skapandet av en ny gemensam kyrka/samfund.

13. Gemensamma sakrament och nådemedel

Dopet och nattvarden utgör i vår gemensamma tradition de två sakramenten. Sakramenten är genom Guds ord heliga handlingar, som har instiftats och påbjudits av Jesus Kristus själv att användas av församlingen. Dopet och nattvarden berättar om den kristna trons centrum, förmedlar Guds nåd och Kristi närvaro samt öppnar för gemenskap mellan människor över alla gränser.⁴⁶

Men också kyrkan eller församlingen behandlas i sakramentala termer. *Gudstjänstboken* för EFK, Pingst, SAM och SB talar om att Jesus genom sitt människoblivande var ”ursakramentet” och drar ut konsekvenserna:

... i någon mening finns också församlingen på den linjen när Nya testamentet framställer den som Kristi kropp där vi var och en är hans lemmar (1 Kor 12:27). Det betyder att församlingen synliggör och förkroppsligar Jesus Kristus i världen. Även församlingens gudstjänstliv har då ”sakramentala” dimensioner.⁴⁷

Omvänd dagordning

De två sakramenten, dopet och nattvarden, brukar ibland tillsammans med Guds ord och bikten kallas för församlingens nådemedel. Att vi här för ovanlighetens skull börjar med nattvarden, har att göra med att vi där har övervunnit de skiljelinjer som funnits. Därmed antyds, att den traditionella ordningen i ekumenisk metod – att

46 *Trons grund och innehåll*, Konstitution för Svenska Missionskyrkan.

47 *Gudstjänstboken* s. 12 – jämför också kap. 3 ovan, utläggningen av Joh. 17:11.

beskriva stegen från doperkännande till gemensam nattvard för att därefter undersöka kyrkosynen och förutsättningar för kyrkounion – här har fått omvänd ordning. Det är ingen slump.

Historiskt har vi utgått från det öppna nattvardsbordet som var kärnfrågan under 1950–60-talen. Det blev grundförutsättningen för såväl öppet medlemskap som frågan om gemensamma församlingar och den förenade församlingsrörelsen från 1970-talet. Där behövde dopfrågan finna en lösning man kan leva med.

I svensk dagordning har dopfrågan hamnat som ett tredje enhetssteg, där tydliga öppningssignaler getts i slutet av 1990-talet för att förena olika doppraxis med dopets koppling till församlingen i stället för till en individcentrerad dopsyn. En överraskande snabb och tydlig öppning blev frågan om bekräftelse av dop (förnyelse av dop).

Denna omvända ordning, jämförd med traditionell ekumenisk metod, är ett konstaterande som kan göras i efterhand – så blev vägen i svensk ekumenik. Ser man nu på detta ”ofrivilliga” fenomen och tar in det nya baptistiska framhållandet att för baptister är utgångspunkten inte dopet utan församlingssynen, blir en växelverkan mellan den internationella ekumeniska dialogen och det som faktiskt inträffat i Sverige tydlig.

Denna upptäckt leder till att vi i detta dokument först behandlat församlings- och kyrkosynen, därefter nattvarden och sist dopet på enhetens väg.

Nattvarden

Nattvarden utgjorde den mest aktuella skilje frågan från 1950-talet och framåt i de frikyrkliga samtalen. Det rörde inte så mycket teologi, innehåll eller praxis som frågan om vem som hade *tillträde till nattvarden* – särskilt dess relation till dopet. Steg för steg har tillträdesfrågan för länge sedan lösts. Alla tillämnar ett öppet nattvardsbord med en alltmer öppen inbjudan också till dem som söker Kristus. ”Allt fler människor bekänner sin tro genom nattvarden”, konstaterar *Gemensam tro*, som samtidigt framhåller att denna hållning gentemot sökande och längtande människor ”får

inte skymma de två sakramentens inbördes förhållande, där dopet är det första.”⁴⁸

Denna utveckling berättar om en gemensam väg. Från att relationen dop – nattvard hade varit problematiskt under 1950- och 60-talet löstes frågan om krav på dop efter egen bekännelse för tillträde till nattvarden genom att det ”öppna” nattvardsbordet erbjöds åt alla som förenades i tron på Jesus Kristus. Samtidigt kom detta att komplicera frågan om dopets plats i relation till församlingen – se nedan.

Några decennier senare har hela frågan om olika dopsyn i relation till nattvarden avdramatiserats i så hög grad att *Gemensam tro* kan öppna för samtal från en annan utgångspunkt om relationen mellan dop och nattvard. Detta är ett tydligt exempel på hur traditionellt skiljande frågor får nya gemensamma utmaningar sedan den ursprungliga spänningen lösts upp.

Det teologiska innehållet och diskussionen om olika syn på nattvarden utifrån 1500-talets positioneringar, för vanligt folk i vår tid en närmast obegriplig lek med ord, fick sin lösning i utredningen om *Gemensam nattvard* 1975.⁴⁹ Där finns en genomgång av de olika samfundens (MKK, SAM, SB, SMF, Svk – dvs. de samfund nattvardsöverenskommelsen gällde) nattvardsläror i relation till respektive historia.

I varje dokument både mellan och inom dessa kyrkor/samfund har man därefter betonat *mysteriet* i nattvarden som rymmer många olika motiv sida vid sida. *Gemensam tro* sammanfattar: ”Nattvarden är ett sakrament, dvs. en gudomlig handling i vilken jordiska gåvor tillsammans med Kristi instiftelseord genom den heliga Anden förmedlar Kristi lekamen och blod.”⁵⁰ Slutsatserna anknyter till den utredning som gjordes av Svenska Faith and Order-kommittén 1970 som bl.a. konstaterade, att ”de officiella formuleringarna av den nattvardssyn som kan utläsas ur de fyra äldre svenska samfundens nattvardsliturgier är förenliga inbördes och med Augustana X.”⁵¹

48 *Gemensam tro*, s. 49.

49 *Gemensamt nattvardsfirande – betänkande av kommittén för viss gudstjänstgemenskap ...*, utg. av Ärkebiskopen 1975.

50 *Gemensam tro* s. 47 f. – jämför *Metodistkyrkans gudstjänstbok*, s. II.

51 *Gemensamt nattvardsfirande*, s. 142.

Om alltså *Gemensam tro* behandlar olikheter i nattvardsteologin som en icke-fråga, löst sedan 20 år tillbaka, innehåller den däremot en rad *gemensamma utmaningar*:

- Det brutna brödet påminner oss om att vi ska dela brödet med de hungrande
- Nattvarden är i första hand en fest, inte tung och allvarsam högtid
- Den firas inte för att skapa avstånd till världen utan att förnya uppdraget åt den kristna församlingen att vara den nya mänskligheten
- Det vanliga mönstret att fira nattvard en gång i månaden är alltför sällan – det borde ske varje vecka.
- Nattvarens plats, liksom dopets, är i församlingens gudstjänst
- Barnen bör beredas plats vid nattvardsfirandet. Deras deltagande bör knyta an till församlingens och föräldrarnas undervisningsansvar.⁵²

Man kan tydligt se hur dessa utmaningar redan fått genomslag i utvecklingen efter 1995, uttryckt t.ex. Missionskyrkans konstitution samt i de skilda handböckerna och praxis i övrigt. Men utmaningarna öppnar också för nya överväganden. Om man uppmanar att beakta ordningen först dop sedan nattvard samtidigt som man rekommenderar att barnen bereds plats vid nattvardsbordet leder detta till att hela frågan om dop av barn respektive barns relation till medlemskapet i församlingen aktualiseras. Denna fråga belyses ytterligare nedan under rubriken dopet.

När det gäller nattvardsfrågan i sig, som alltså var en ekumenisk vattendelare i mitten av förra århundradet, har utvecklingen för länge sedan medfört att denna inte på någon punkt innehåller problem mellan oss. Utmaningarna går rakt igenom våra församlingar.

Dopet

Utifrån sitt grundperspektiv av den som tro förenar gör *Gemensam tro* en nyansats i samtalet kring dopfrågan. Den inleds med en sammanfattning av de olika nytestamentliga texternas vittnesbörd om

52 Referat i sammandrag av *Gemensam tro*, s. 49f.

dopets bibliska motiv och innehåll, numera standard i ekumeniska dokument om dopet. Slutsatsen av detta gemensamma bibelstudium uttrycks så:

Vi tror och förkunnar att dopet är ett tecken och ett insegel på vårt gemensamma lärjungaskap. Genom tron och dopet förenas kristna med Kristus, med varandra och med kyrkan i alla tider och på alla orter. Vårt gemensamma dop, som förenar med Kristus i tron, utgör sålunda ett grundläggande enhetsband. Vi är ett folk och är kallade att bekänna och tjäna en enda Herre på varje ort och i hela världen. Den förening med Kristus, som vi gemensamt äger genom dopet, har viktiga konsekvenser för den kristna enheten. **"...ett är dopet, en är Gud och allas fader ..."** När enheten på dopets grund förverkligas i en helig, allmänlig och apostolisk kyrka, blir vittnesbördet om Guds helande och försonande kärlek tydligt.⁵³

Med inspiration från internationellt ekumeniskt arbete kring dopfrågan vill *Gemensam tro* lyfta fram några ansatser för vägen vidare. Perspektivet är en fördjupad syn på dopet i stället för koncentration kring frågorna om tidpunkt och dopsätt som i hög grad kommit i förgrunden i tidigare diskussioner.

Dopet äger en dynamik som innefattar livet i dess helhet, sträcker sig ut mot andra folk och föregriper den dag då alla tungor skall bekänna att Jesus Kristus är Herre. En annan infallsvinkel är att koncentrationen på dopet som momentan händelse har flyttats till perspektiv av livslång växt in i Kristus. Här understyrks samspelet mellan dop och personlig bekännelse.

Under rubriken *Dopet som livstydning* utmanas kyrkorna:

att övervinna sin splittring och i synliga former manifesteras sin gemenskap.

Denna tro utmanar våra tre samfund att erkänna varandras dop och erkänna ett dop i Faderns, Sonens och den heliga Andens namn. Detta kan uttryckas genom att t ex inbjuda varandra att delta vid varandras dophögtider.

Dopets centrala plats i den urkristna församlingen utmanar oss idag att tydliggöra dopets nära samband med medlemskap i den kristna

53 *Gemensam tro* s. 44ff.

församlingen. Det utmanar oss att tydliggöra att dopets plats är i den gudstjänstfirande församlingen och att församlingen har ansvar för den fortsatta undervisningen av den döpte.

Dopet som en livstydning utmanar kyrkan att tydliggöra vad det innebär att leva i sitt dop, vare sig man är döpt som barn eller troende.

Dagens "missionssituation" medverkar till att dopet än mer bör förkunnas och praktiseras.

Vårt sekulariserade samhälle utmanar kyrkan att pedagogiskt föra ut budskapet om dopets innebörd, där det i många fall reducerats till en namngivningsceremoni.⁵⁴

För vidare samtal adresseras både Baptistsamfundet och Missionskyrkan direkt:

Vi behöver samtala vidare om relationen medlemskap och dop. SMFs syn är för närvarande ett ekumeniskt problem. Vi föreslår alla tre samfunden att låta dopet och tron vara ingången i församlingen.

Är det möjligt att i en framtid erkänna varandras dopsyn utifrån de erfarenheter som de ekumeniska församlingarna och de församlingar som praktiserar öppet medlemskap bidragit med? Uppmaningen riktar sig först och främst här till Svenska Baptistsamfundet.

Kan Svenska Baptistsamfundet erkänna barndopet som giltigt för medlemskap?

Vilken betydelse ger vi barnvälsignelsen i relation till barndopet? Är gränsen tydlig?

Vilken ställning får de döpta barnen i en ekumenisk församling, tillämpas någon form av förberedande medlemskap?

Vi föreslår de tre samfunden att skapa ordningar för hur människor offentligt (personligt eller tillsammans med församlingen) kan få bekräfta sitt dop. En ordning som kan verka befriande och ge en omstart för det kristna livet, för att förkunna glädjen över att leva i sitt dop, för att offentligt bekänna sin tro samt om möjligt göra omdop överflödigt.

54 *Gemensam tro* s. 46 f.

De flesta av dessa utmaningarna har bearbetats sedan 1995. Missionskyrkans tidigare sätt att lösa dopfrågan genom att förlägga den till individen som ett privat avgörande har knappast visat sig vara en ekumeniskt framkomlig väg. Kritiken som framförs i *Gemensam tro* belyste att man därmed förlorade förbindelsen dop – församling.

Det medförde också att detta problem spillde över till den gemensamma församlingsrörelsen. Genom det öppna nattvardsbordet inleddes en utveckling till s.k. öppen församlingssyn, dvs. att dopet ses som individens sak och inte direkt kopplas till församling och medlemskap. Det som var tänkt som en ekumenisk öppning innebar då en försvagad och privatiserad dopsyn.

I Missionskyrkans nya konstitution har dopet och tron som vägen in i församlingen blivit tydlig, även om dopet ännu inte är absolut villkor för medlemskap – här hänvisas till pastoral undantag, man kan bli medlem på väg till dopet. I gemensamma församlingar accepteras att dessa kunde ha dop som medlemskriterium, vilket antyder beredskap för en ny hållning inom en gemensam kyrka/samfund.⁵⁵

Baptistsamfundets tidiga acceptans av ett ”öppet medlemskap” innebar att den som är döpt som barns respekterades för denna sin uppfattning utan att läran om barndopet behövde godkännas. Detta leder med en inbyggd självklarhet till erkännande av barndopet som giltigt. Baptistsamfundet har tydligt öppnat för ömsesidigt doperkännande genom handboksordningen med bekräftelse av dopet från 2005. Därmed har man angett en framtidsväg.

Den modell som BEM från 1982 anvisar kan vara en väg för en gemensam kyrka:

I vissa kyrkor, där barndops- och troendedopstraditioner förenas, har man som likvärdiga alternativ för inträdet i kyrkan kunnat betrakta både ett mönster, enligt vilket dop i barndomen efterföljs av en senare trosbekännelse, och ett mönster, enligt vilket troendedop följer på ett frambärande och en välsignelse i barndomen. Detta

55 Att omprövningen av dopets plats inom Missionskyrkan med nödvändighet måste fortsätta framhölls av Göran Zettergren och Per-Magnus Selinder i en artikel i *Sändaren* nr 1/2007: *Flytta upp dopet på dagordningen*, där det bl.a. sägs: ”Under konstitutionsarbetet lärde inte minst baptister oss att återupptäcka dopets centrala plats i församlingen och det kristna livet.”

exempel uppkallar andra kyrkor till att avgöra, huruvida också de kan erkänna likvärdiga alternativ i sina ömsesidiga relationer i unionsförhandlingar.⁵⁶

Ändå representerar detta resonemang fokus på tid och form samt en förhandlingsekumenik som haft svårt att föra frågan framåt. Risken finns också för otydlig gräns mellan barndop och barnvälsignelse. Den senare kan knappast utgöra grund för medlemskap, om man nu vill tolka det så. Barnvälsignelsen ersätter inte dopet utan syftar fram till dop, vilket ju också BEM tydligt utsäger.

På det internationella planet har viktiga bidrag getts som bekräftar och knyter an till de framtidsöppningar som Baptistsamfundet i Sverige gett. *André Birmelé* gjorde 1998 en sammanfattning av de dialoger som förts kring dopfrågan mellan baptister och olika andra kyrkor i en bok om dopet och den kristna enheten.⁵⁷

Än viktigare är en artikel i samma bok av *S. Mark Helm*, baptistisk teologiprofessor vid Andover Newton Theological School, USA, som antyder nya perspektiv. Han lyfter fram att baptister inte betraktar det rätta utförandet av dopet så konstitutivt för kyrkan som man brukar tro. Dopet i dess baptistiska form ses inte som en nödvändighet, varken för frälsningen eller för Kristi kyrka. Konstitutivt för församlingen är den personliga bekännelsen till Kristus.⁵⁸ Detta bekräftas samtidigt av svenska erfarenheter i gemensamma församlingar.

I en dialog med den lutherske professorn Gordon Lathrop från Philadelphia, USA, gör dr *Paul Sheppy*, baptistpastor från England, en parodi på den populära sången *Onward Christian Soldiers* med syfte på ändlösa dopdiskussioner:

Like a mighty tortoise moves the Church of God;
Brothers [sic], we are treading where we always trod.

56 BEM art 12, kommentar.

57 *André Birmelé*, *Baptism and the Unity of the Church in Ecumenical Dialogues* i *Baptism and Unity of the Church*, ed. Michael Root and Risto Salinen, WCC, Geneva 1998, s. 104 ff.

58 *Mark Heim*, *Baptismal Recognition and the Baptist Churches* i *Baptism and Unity of the Church*, s. 150 ff.

Men Sheppy trampar inte där man alltid trampat när han tar upp Lathrops tes om hur vattnet förkunnar och kallar till en pilgrimsresa. ”Överallt där dopet ses som ett mål snarare än utgångspunkt har vi hamnat vilse, vilka vi än är”, säger han.⁵⁹ Andra exempel från det dynamiska teologiska arbete som framför allt bedrivs av brittiska baptister har redan getts ovan i kapitel 5 med referens till *Tony Peck*.

Vägen för en gemensam framtida kyrka förutsätter församlingar med olika uttryck för mångfalden. Det måste finnas rum för församlingar som inte erbjuder eller praktiserar dop av barn utan behåller sin baptistiska profil om man ska leva i en försonad mångfald.

Att församlingar i samma kyrka kan olika profil gäller inte bara dopfrågan. I en stad som Örebro finns det tre missionsförsamlingar och två baptistförsamlingar inom SB som alla utifrån sitt närområde och egna resurser har olika profiler. Skapandet av en ny gemensam kyrka/samfund medför inte att dessa fem plus ytterligare en metodistförsamling skulle tvingas samman.

Kvar står att ett ömsesidigt erkännande knappast är förenligt med utövandet av det som av andra kan tolkas som omdop vilket utgör ett underkännande. Samma församling kan inte heller i den ena gudstjänsten döpa barn för att i nästa genom en ny dopakt ogiltigförklara ett dop som kanske utfördes 15 år tidigare i samma församling. Det innebär samtidigt ett underkännande av det som hände söndagen innan. Den personliga friheten kvarstår, men om dopet är en församlingshandling kan församlingen som sådan knappast bära dubbla budskap och enbart bli ett serviceorgan som ställer upp på alla individuella uppfattningar och varianter.

En möjlig väg som *S. Mark Heim* pekar på är den *bekräftelse av dopet som kan ske utifrån en personlig bekännelse av tron*. Det skulle då följa det baptistiska mönstret att utgångspunkten är församlingen av personligt bekännande kristna.⁶⁰ Detta skulle vara konsekvent med det starka baptistiska arvet av den enskildes frihet, ställningstagande och personliga ansvar i trosfrågor utan att det bryter förbindelsen mellan församling och dop.

Denna väg har alltså redan anträtts av Baptistsamfundet när man

59 Paul Sheppy, *Walking with the Word* i *Becoming a Christian* (ed. Thomas F. Best & Dagmar Heller), Faith and Order Paper No. 184, Geneva 1999, s. 30 ff.

60 *Baptismal Recognition*, s. 152 f.

i samtalen med Svenska kyrkan överraskande lyfter fram en ordning för dopbekräftelse, som sedan återkommer i den gudstjänstbok som man delar med flera baptistiska samfund.⁶¹

Missionskyrkan och Metodistkyrkan har framfört önskemål om att en fortsatt dialog just kring dopfrågan ska lyftas fram i den nyligen tillsatta samtalsgruppen mellan Baptistsamfundet och Svenska kyrkan. Här uppstår en *vidgande växelverkan* mellan olika dialoger. Ett ämne som behandlas i en dialog kan ofta berika en annan dialog som samma samfund står i. Så innebar dopöverenskommelsen mellan Katolska kyrkan och Missionskyrkan i början av 2007 en viktig markering och uppmanar också andra kyrkor och samfund i SKR att pröva frågan.⁶²

Ett annat exempel utgörs av Evangeliska frikyrkans öppenhet i medlemskapet också för den som är ”döpt i annan tradition”. Utan att direkt behöva nämna barndopet har man här tagit fasta på den egna bekännelsen som konfirmation av ett dop som skett i en annan kyrka. Det är att dra ut konsekvenserna från de framsteg som gjorts i baptistiska internationella samtal i samma riktning som Baptistsamfundet gått.

Förhållande mellan dopet och medlemskapet när det gäller barnen antyds i *Gemensam tro*, som dock inte ger en sammanhängande bild av frågan. Ett särskilt avsnitt behandlar frågan om det finns någon plats för barnen i församlingen. Medan man belyser barnens plats i både gudstjänstliv, nattvard och att låta dem dela trons liv, undviks den formella frågan om medlemskapet:

Den första kristna församlingen – urkyrkan – tycks ha räknat in församlingsmedlemmarnas barn i gemenskapen. När vi i vår tid söker gestalta den lokala kristna församlingen, och praktiskt avgränsa dess ansvar, ser vi det naturligt att räkna dels med barnen till församlingens medlemmar, dels med de barn som församlingen har kontakt med genom sin verksamhet. Församlingen bekräftar barns tillhörighet och låter dem dela trons liv genom att låta dem ta del av barnvälsignelsen, dopet, nattvarden, gudstjänsten, undervisningen och omsorgen.⁶³

61 *Utmaningar och möjligheter*, Rapport från ett officiellt samtal mellan Svenska Baptistsamfundet och Svenska kyrkan, Stockholm 2000.

62 *Ett enda dop* – Stockholms katolska stift och Svenska Missionskyrkan 21 januari 2007.

63 *Gemensam tro*, s. 62.

Här fortsätter man att dra ut konsekvenserna till själva medlemsfrågan:

Dopet är ett dop "in i Kristus", in i Kristi kropp. Vi har tidigare sagt att dopets centrala plats i den urkristna församlingen idag utmanar församlingen att tydliggöra dopets samband med medlemskap i den kristna församlingen. Metodistkyrkan har tagit konsekvensen av dopets innebörd och räknar döpta barn som medlemmar i Kristi kropp och som förberedande medlemmar i Metodistkyrkan både lokalt och internationellt.

Det är inkonsekvent att, som SMF, döpa barn utan att samtidigt låta det leda till någon form av medlemskap i församlingen. Ett faktum som försvårar förändring är att samfundet döper både spädbarn och troende vuxna.

I Baptistsamfundet, som inte döper (späd)barn, är frågan inte aktuell. Där förs istället samtal om barnvälsignelsens teologi och status, dock utan koppling till medlemskapet. Samtal om barnvälsignelsens teologi förs även i SMF.

Är det en framkomlig väg att, med dopet som grund och det faktum att akterna förrättas i kyrkan i dess egenskap av trosgemenskap, låta varje dop och barnvälsignelse leda till medlemskap i församlingen? Barnvälsignelsen ersätter inte dopet, utan syftar fram till dopet. De barn som bärs fram till välsignelse skulle då betraktas som varande på väg mot sitt dop? Så snart han/hon medvetet bekänner tro och vill låta döpa sig bör detta dop ske.⁶⁴

I utmaningarna till *Baptistsamfundet* ställs frågan direkt: – Kan Baptistsamfundet erkänna barndopet som grund för medlemskap?⁶⁵

Ett omedelbart svar från dagen situation är att för baptister är inte problemet att erkänna barndopet som ett giltigt dop för den som med sin mun kan bekänna sin tro. Däremot är barnmedlemskap ett problem. Om man kopplar dopet till medlemskap blir det ett svårt resonemang.

Missionskyrkan hade ett annat problemområde att behandla inför den nya konstitutionen. I strävan efter att på nytt förbinda dop och

64 *Gemensam tro*, s. 64.

65 *Gemensam tro*, s. 42.

medlemskap lämnades i stort sett frågan om dop av barn utanför. En provisorisk klösning blev att överlämna till den lokala församlingen att besluta om man ville öppna för ett medlemskap för barn:

Utifrån Guds nåd och med föräldrarnas och församlingens tro som grund kan barn välkomnas som medlemmar på föräldrarnas önskan. Barnen bereds tillfällen att i personlig tro bejaka sitt medlemskap.⁶⁶

Lösningen bär provisoriets och kompromissens prägling eftersom den speglar flera problem. Få kyrkor i världen döper människor utan koppling till ett konkret medlemskap – dit hör Missionskyrkan när det gäller barn. Å andra sidan betonas att vägen in i församlingen är dop och tro respektive tro och dop.

Utgår man från att de resonemang som förs såväl från Baptistsamfundets som från Missionskyrkans positioner idag, ställs en räkka av nya frågor om konsekvens och innehåll, vilket i sig visar på ett komplext medlemskapsbegrepp och en ambivalent hållning till barnens tillhörighet till Guds rike respektive den synliga församlingen. Kopplar man sedan detta, som *Gemensam tro* antyder, till öppningar för barnens deltagande i nattvarden och samtidigt framhäver ordningen först dop sedan nattvard, visar detta på att frågorna får svårt att hänga samman.

Metodistkyrkan har sökt lösning av denna fråga genom att skilja mellan döpta medlemmar, ett förberedande medlemskap, och fullt medlemskap, bekännande medlemmar. Man kan dock fråga om man kan ha ett graderat medlemskap i Kristi kropp. Ändå kan det synas oss som att en framtidsväg bör sökas i denna riktning – att anknyta till en urkristen tradition med katekumenat, människor på väg till full gemenskap med Guds folk.

Här finns inte utrymme mer än att knyta an till de skilda resonemang som samtidigt förs i *Gemensam tro*. Ytterligare en aspekt som belyses där är synen på människan och särskilt barnens tillhörighet till Guds rike.

Det finns en grundläggande gemensam uppfattning, att både dop och tro/tro och dop utgör vägen in i församlingen. Hur detta skulle

66 Missionskyrkans konstitution, *Församlingsordning – tillägg, anpassning i särskilda församlingssituationer*.

kunna gestaltas i en gemensam kyrka/samfund i framtiden kräver fortsatta samtal. Utgångspunkten bör också i dessa frågor vara hur de olika perspektiven kan befrukta varandra i stället för att primärt betraktas som problem och svårigheter – i all synnerhet som våra nuvarande medlemskapsbegrepp är minst sagt inkonsekventa och otydliga.

Är en ny ansats möjlig? Från flera olika håll visas alltså att nya perspektiv som förs in i samtalet om dopet kan innebära att tidigare fixerade lösningar förbyts i ett dynamiskt perspektiv som berikar ömsesidigt och leder till en fördjupad syn på dopets rika innehåll, dess livslånga verkan och etiska konsekvenser i det personliga kristna livet.

Kanske berättar den omvända ekumeniska ordning, som utvecklingen i Sverige beskriver, om oväntade öppningar och oprövade stigar som Guds folk på väg mot framtiden behöver ha uppmärksamheten på. Detta är inga avlägsna drömmar utan håller på att hända nu.

Bikten

Även om bikten (egentligen boten) inte brukar räknas som sakrament i evangelisk tro, men väl som medel för att uttrycka Guds nåd, finns det anledning att kort konstatera att en gemensam syn på bikten redovisas bl.a. genom text, de anvisningar och förslag på ordning för bikt i *Psalmer och Sånger 2003*, s. 138of. Där redovisas också kort den distinktion som gäller juridiskt mellan bikt och enskild själavård å ena sidan samt själavårdande samtal och allmänna förtroenden å den andra. Denna text återfinns i sak både i Kyrkohandbok för Missionskyrkan och i Gudstjänstboken.

14. Gemenskap över alla gränser

Internationella relationer

Ett utförligt resonemang har förts ovan i kapitel 5, Gemensam inspiration, om de olika internationella band som finns för våra kyrkor/samfund och vilka konsekvenser dessa kan få om en ny gemensam kyrka/samfund skulle ta form.

– För *Baptistsamfundets del* är det betydelsefullt att behålla banden med den internationella baptistiska gemenskapen genom Baptisternas världsallians och Europeiska baptistfederationen. Detta skulle inte vara formellt möjligt för en unierad kyrka enligt de stadgar som gäller idag. Under detta arbetes gång har dialoger förts som visar på positiva öppningar för en förändring av stadgarna. Möjligen kan man jämföra denna situation med den som rådde vid tillkomsten av Höörs ekumeniska församling 1969. Enligt stadgarna kunde den inte från början tillhöra Svenska Baptistsamfundet, men frågan behandlades på ett öppet sätt till dess att stadgarna ändrades 1972.

– För *Metodistkyrkans del* gäller att de *organisatoriska* relationerna med den nordeuropeiska centralkonferensen och därmed också United Methodist Church måste förändras. Den europeiska metodistgemenskapen välkomnar en svensk ekumenisk lösning, eftersom man redan organiserar ett samarbete mellan olika metodistkyrkor med olika strukturer.

Den *organiska* gemenskapen med världsmetodismen kan uttryckas genom medlemskap i Metodistiska världsrådet i likhet med vad som gäller en växande grupp unierade kyrkor där metodister ingår.

– För *Missionskyrkans del* utgör bildandet av en ny gemensam kyrka/samfund inga formella svårigheter för att denna skulle kunna vara medlem av Reformerta kyrkornas världsallians, eftersom denna organisation redan har en stor grupp unierade kyrkor inom sig.

Ömsesidighet i mission

Det finns en grundläggande gemensam missionssyn mellan våra tre kyrkor/samfund. Baptistsamfundet och Missionskyrkan relaterar sig direkt till ett antal systerkyrkor. Metodistkyrkan har motsvarande samarbete med systerkyrkor i Afrika och Europa som innebär att man har förbundit sig att stödja vissa satsningar inom dessa.

Alla tre samfunden har samarbetsavtal och förpliktelser med en rad systerkyrkor. De flesta är sådana som uppstått genom svensk mission. Dessutom har alla tre på olika sätt förbundit sig att fullfölja satsningar och stöd till systerkyrkor i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika.

Det vore otänkbart att gemenskapsbanden i denna ömsesidiga mission skulle brytas eller att långsiktiga utfästelser genom avtal skulle sättas ifråga. Om en ny gemensam kyrka/samfund skulle komma till stånd är det en given förutsättningen att den övertar både gemenskap och förpliktelser. När det gäller Kongo-Kinshasa finns sedan många år tillbaka långt gående samarbete mellan Baptistsamfundet och Missionskyrkan, främst när det gäller teologisk utbildning vid universitetet i Kinshasa.

Inom en ny gemensam kyrka/samfund förutsätts också att på många orter kommer det också i framtiden att finnas baptist-, metodist- och missionsförsamlingar. Många av dessa har idag upparbetat vänförsamlingsrelationer inom det ömsesidiga missionsarbetet. Detta utgör exempel på hur det redan finns relationer mellan lokala församlingar – något som blir alltmer betydelsefullt.

Genom ett nationellt gemensamt ansvar för fortsatta och fördjupade relationer med systerkyrkorna kunde de lokala församlingarnas kontakter ytterligare stimuleras och förstärkas genom att flera lokalförsamlingar uppmuntras att skapa sådana vänförsamlingsrelationer.

Överenskommelser med andra

En viktig grundtes i den nya ekumeniska modellen är uppmärksamhet på att när en ekumenisk relation knyts närmare får inte detta innebära sämre relationer till andra.

Under 1990-talet uppstod ibland sådana effekter. När samtalen fördjupades mellan två drog andra dialogparter slutsatsen att nu gäller inte längre vår gemenskap lika starkt.⁶⁷ Ibland har vi använt bilden av barnlekar för att illustrera det oevangeliska i att ”två slår den tredje” eller ”när var tar sin så tar jag min så blir den andre utan.” Om sådana tendenser uppstår är det för det första viktigt att öppna och ärliga samtal belyser utvecklingen, för det andra att det finns vaksamhet på denna punkt.

En konsekvens av detta är att i överenskommelsen mellan Svenska kyrkan och Svenska Missionskyrkan finns två uttryckliga viljesatser som rör både svensk och internationell ekumenik: – stärka våra ekumeniska relationer i Sverige i strävan mot vidare enhet; – bidra till att andra kyrkor i våra världsvida gemenskaper verkar för en närmare samhörighet.

I de ekumeniska överenskommelserna ligger inbyggt att om någongdera parten samtalar med en tredje part ska detta ske i öppenhet och under samråd.

De historiska relationerna i två förhållanden, för Baptistsamfundets del med Evangeliska Frikyrkan, för Missionskyrkans del med Alliansmissionen, måste kunna föras vidare av en framtida gemensam kyrka/samfund.

Missionskyrkan har kontinuerliga möten med Alliansmission för att stämna av utvecklingen i de gemensamma församlingarna och ge ömsesidig information om vägval och inriktning för respektive kyrkor/samfund.

Under de alltmer fördjupade kontakterna inom samarbetsrådet och styrelsernas presidier de senaste åren har förhandsredovisning av varje steg och möjliga målsättningar skett i stor öppenhet. Från Alliansmissionens sida har man följt processen och uttalat sig positivt

67 Fenomenet uppmärksammas försiktigt i *Kyrkor i samtal* s. 102, men frågan om konkurrens i ekumeniken är självklart mycket känslig.

om färdriktningen. Det är för Missionskyrkans del en självklarhet att om en framtida gemensam kyrka/samfund kommer till stånd måste denna föra vidare arvet av tillit, gemenskap och samarbete.

Från Baptistsamfundets finns samma önskan när det gäller relationerna till Evangeliska Frikyrkan. Baptistsamfundet har en historisk närhet till Örebromissionen, som numera är en del av EFK. Vid den smärtsamma delningen på 1930-talet, då Örebromissionen bildade ett eget samfund, var det en del församlingar som valde att i fortsättningen vara lojala med både Baptistsamfundet och Örebromissionen.

Under 80- och 90-talet fördes samtal mellan de båda baptistiska samfunden om ett återförenande och man började samarbeta genom gemensam fortbildning för pastorer, medarbetardagar, bokförlaget Libris och insamlingsorganisationen Bröd till bröder. När Fribaptistsamfundet, Helgelseförbundet och Örebromissionen bildade EFK erbjöds SB att vara med i det nya samfundet, vilket man beslutade att avstå ifrån då man inte varit med i den förberedande processen. Idag finns samarbetet inom Libris, personalvård och insamlingsorganisationen kvar. Det som tillkommit är att EFK tagits emot i EBF.

Det finns fortsatt många församlingar som samarbetar med båda samfunden. Baptistsamfundets församlingar lever dels i en historisk närhet till de klassiska frikyrkorna bildade på 1800-talet, dels i en närhet till EFK genom identiteten av att vara baptister och Örebromissionens ursprung inom SB.

Både Metodistkyrkan och Missionskyrkan har vardera en ekumenisk överenskommelse med Svenska kyrkan. Båda uttalade redan i de samtal med Baptistsamfundet som ägde rum i slutet av 1990-talet om vikten av en fortsättning av överenskommelsen för en ny gemensam kyrka/samfund.

Svenska kyrkan spelar en avgörande roll för evangeliets framtid i vårt land i kraft av sin storlek och sin unika kontaktyta bland breda grupper i Sverige. Det växande lokala samarbetet mellan församlingar i glesbygd, samarbetskyrkorna i de större städernas förorter, samordning och gemensamt ansvar för evangeliets närvaro i närsamhället kommer att bli ett alltmer viktiga uttryck för att ingen kyrka ensam kan svara för evangeliets närvaro. Från denna utgångspunkt

har också Baptistsamfundet sökt vägar för djupare gemenskap i sina samtal med Svenska kyrkan även om man inledningsvis inte varit så konkret.

Men långt viktigare än dessa pragmatiska skäl för djupare gemenskap är den grundläggande visionen om Kristi kyrkas synliga enhet – på varje ort och i gemenskap med hela Kristi kyrka.

Hur dessa ömsesidiga erkännanden och överenskommelser om djupare gemenskap skulle kunna föras vidare och utvecklas djupare genom ny gemensam kyrka/samfund är en fråga för framtida konstruktörer. En av öppningarna finns redan inbyggd i överenskommelsen med Missionskyrkan. Den nationella överenskommelsen skall öppna och bana väg, men det är genom lokala överenskommelser mellan församlingarna enheten tar form och förs vidare. Baptistsamfundet nyligen återöppnade dialog med Svenska kyrkan kan utgöra en framtidsnyckel.

Att en ny gemensam kyrka/samfund måste ha möjligheter för en liknande överenskommelse som den Metodistkyrkan och Missionskyrkan idag har med Svenska kyrkan har stor betydelse – annars skulle en ny enhet samtidigt innebära att en annan enhet slås sönder. Detta skulle strida mot grundtanken i den ekumeniska metoden, att djupare gemenskap mellan två parter inte får innebära sämre relationer med en tredje part. Detta skulle stå emot Jesu bön om lärjungarnas enhet.

15. Vägvalet

Åt vilket håll blåser vinden?

Enkäten till de lokala församlingarna vid årsskiftet 2006/2007 ställde frågan om hur man såg på att Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Missionskyrkan skulle bilda en ny gemensam kyrka/samfund. Avsikten var inte att få definitiva och noggrant demokratiskt beredda svar, utan att på detta stadium sträcka upp fingret i luften för att få en uppfattning om vindriktningen i våra lokala församlingar. Många hade ändå berett svaren noga, också i omröstningar.

Några berättar i kommentarerna om vånda inför frågan om hur avgörande och bindande församlingens svar skulle uppfattas. Några avstod därför att svara direkt, några ytterligare redovisade delade meningar inom församlingen.

I alla tre samfunden fanns det tydliga majoriteter för ja-svar, både om man räknar antalet församlingar och antalet medlemmar de representerar. Men ja-svaren hade ibland getts under vissa förutsättningar. De som svarade nej anförde samma skäl för sina reservationer – man var tveksam till att förutsättningarna kunde uppfyllas. Ibland fanns samma förutsättningar eller reservationer formulerade som öppna frågor man ville ha svar på innan man tog ställning.

Med hänsyn till dessa kommentarer valde vi att inte redovisa exakta siffror och procentsatser, eftersom en del ja- respektive nej-röster befinner sig i en gråzon, där också de som inte besvarat frågorna finns. Säkert kunde emellertid sägas, att en tydlig majoritetsvind inom alla tre samfunden blåser i en ja-riktning, också om man tar med dem som avstod från att svara.

De gemensamma församlingarna, som ju utgör en stor eller mycket

stor och växande andel av våra samfund, var entydigt positiva utan reservationer i frågor och förutsättningar.

Förutsättningar och orosfrågor

Dessa kommentarer eller frågor i svaren på enkäten rör sig kring några avgörande områden, så genomgående att de lätt kan grupperas:

– *För Baptistsamfundets del* rör det sig i första hand om den baptistiska identiteten kan bevaras i en ny gemensam kyrka/samfund. Ibland uttrycks det mer konkret som en fråga: Får vi i fortsättningen vara baptistförsamling? Eller: Måste vi gå ihop lokalt i en församling?

Ett närbesläktat motiv rör fortsatt medlemskap och engagemang i Baptisterna världsallians och Europeiska baptistfederationen. Den frågan kommer som nummer två bland de mest frekventa. Som framgår av genomgången ovan är det idag svårt att entydigt besvara den frågan, även om det finns mycket positiva signaler från den internationella baptistiska gemenskapen.

Några, men inte alls lika frekvent, uttalar att man hellre ser en gemenskap med EFK, än med Metodistkyrkan och Missionskyrkan. Det handlar om den ekumeniska riktningen. Bland dem som lyft fram detta befinner sig några i gruppen dubbelansluta EFK/SB, dock inte de flesta av dessa, men också några, ett fåtal, församlingar som enbart tillhör SB.

– *För Metodistkyrkans del* utgör förutsättningar för ja-svar eller motiv för nej-svar samma typ av frågor, om man kan bevara den metodistiska identiteten, respektive gemenskapen inom det nuvarande biskopsområdet. En utförlig genomgång av skillnaden mellan organisatoriskt ändrade relationer och en *organiskt* bevarad gemenskap har getts ovan.

Nästan lika frekvent är frågan om att bevara den ekumeniska överkommelsen med Svenska kyrkan som förutsättning för ja respektive motiv för nej.

– *För Missionskyrkans del* spelar, som väntat, inte de internationella gemenskaperna någon större roll. Man tar heller inte upp betydelsen av att bevara den egna identiteten på något undantag när. Det hand-

lar då om rädslan att "försnävas" (?). Detta förhållande kan också förklara att nästan nio av tio församlingar i Missionskyrkan ger tydliga ja-svar. Möjligen också att man utifrån storleksposition känner större trygghet om den egna identiteten i en ny gemenskap.

Däremot är ja-inställningen starkt knuten till förutsättningen om fortsatt kyrkogemenskap med Svenska kyrkan. Kommentarer anger ofta detta som villkor men det utformas så att man har en tilltro till förutsättningarna för en sådan lösning.

Motiveringar för de få negativa rösterna är risken för en svagare omvärldsbild i samhället. Man talar om Missionskyrkans breda förtroende i samhället som kan försvinna med ett "varumärke". De få negativa rösterna motiveras med bristande tilltro att lyckas denna gång, man har misslyckats så många gånger. Då ifrågasätter man också om det är lönt att använda stora resurser på ett osäkert projekt med begränsad betydelse även om det skulle lyckas.

Skapa nytt tillsammans

Både inför våra historiska modeller av hur församlingarna finner en gemenskap på nationell nivå och genom exempel på de mer vardagliga frågorna som ändå spelar en avgörande roll, behöver vi *ta vara på* de erfarenheter vi bär på, *pröva* den utveckling inom definierade modeller och beteckningar vi alla genomgått under skilda historiska skeden, *stämna av* vilka associationer omvärlden får inför våra internt laddade begrepp och *fundera över* hur en gemensam framtida kyrka skulle kunna se ut.

Framtidsvägen när skilda församlings- och kyrkosyner möts är knappast att lägga olika modeller sida vid sida och förhandla om vad man vinner eller förlorar. I respekt för historien och våra traditioner behöver vi öppna för något nytt tillsammans som kan vara bärande för en kyrka för 2000-talet.

Vi har vid denna rastplats på vår gemensamma vandring sökt närma oss de djupaste motiven för den kristna kyrkans enhet – Jesu bön, evangeliets kallelse och uppgiften i omvärlden. Den lokala kartans utveckling under de senaste fyrtio åren är en entydig utmaning att svara på från den nationella nivån.

Vi har också presenterat grunddrag från en ekumenisk metod som utgår från det vi har gemensamt i historia, tro, omvärldsperspektiv och kultursyn. Grundläggande är, att den mångfald vi representerar inte utgör problem och svårigheter, inte heller bör utgöra förhandlingsobjekt för att skapa en minsta gemensamma nämnare i gemenskapen. Mångfalden är positiv och kan utgöra en dynamisk kraft som både fördjupar vår tro och förnyar vår kallelse.

Med hjälp av kommentarerna i enkätsvaren har vi försökt belysa de frågeställningar som församlingarna har fört fram.

Minoritet och majoritet

I detta perspektiv måste också den psykologiska frågan om *minoritet och majoritet* belysas och behandlas öppet. I sitt remissvar på kyrkogemenskap mellan Missionskyrkan och Svenska kyrkan framhåller episkopalkyrkan i Skottland (anglikansk) just denna fråga mot bakgrund av egna enhetssamtal med Skotska kyrkan (presbyteriansk). Långt gående arbete för en kyrkounion där kantrade i sista omgången genom att man inte nådde 2/3-majoritet för samgående i slutet av processen.

Storleksskillnaderna mellan våra tre kyrkor/samfund är ett reellt problem. Den bär på en rad frågor, inte bara om hur skilda kulturer ska kunna mötas när en av kyrkorna genom sin storlek har så utbildat nätverk och resurser att hantera olika satsningar, utan också hur givet det är att Missionskyrkans nyligen antagna konstitution mer eller mindre förväntas tas över av de andra.

Det finns *en minoritetsfråga* som enkelt kan uttryckas: – Blir vi uppslukade? I all synnerhet som vi faktiskt inte finns på många orter där det finns missionsförsamlingar? Vågar vi berätta om vår rädsla och påpeka hur den stora dominerar?

Det finns *en majoritetsfråga* som bottnar i en vana att bara köra på i kraft av egna resurser: – Kommer en gemenskap med två så mycket mindre samfund alls att spela någon roll i det svenska samhället? Vågar vi komma med synpunkter och idéer inför risken att uppfattas ta bristande hänsyn till de mindre rösterna?

Enda vägen att hantera denna typ av relationsfrågor är att de re-

dovisas öppet och behandlas gemensamt. Bara en växande tilltro till varandra och ökad förståelse för de olika perspektiv man kan ha på enheten ger förutsättningar att komma igenom denna typ av frågeställningar.

Vem är störst i Guds rike?

Det gemensamma svaret måste sökas på annat håll. När Jesus i evangelierna talar om stor och liten vänder han det mänskliga perspektivet tvärtom: Det är inte stor och stark på jorden som har företräde i Guds rike: *Om ni inte blir som barn kommer ni aldrig dit.* Paulus tydliga ord till församlingen i Korinth har också det evangeliska perspektiv som inte bara vänder upp och ned på värdeskalorna, utan utmanar till en ny modell: *Ställ det som verkar svagast bland er främst* (1 Kor. 12). När han har gett denna nya utgångspunkt för gemenskapen säger han sig vilja visa på en annan och större väg. Så kommer kärlekens lovsång i nästa kapitel.

Frågar vi varandra vilka gåvor vi skulle kunna föra med oss till en ny gemenskap och vilka förväntningar vi har på att berikas av andras traditioner – då skulle en ny gemenskap kunna bli rikare i sitt trosinnehåll, öppnare mot omvärlden, ödmjukt lyssnande, frimodigt förkunnande och tjänande i Kristi kärlek.

Då närmar vi oss två kännetecken på Guds församling. Det ena är att vara Kristi kropp i världen, en gemenskap, med kyrkans och hela världens Herre som centrum, sänd med evangelium. Detta kan bara ske i ett perspektiv underifrån med utblottelsens och ödmjukhetens kännetecken i en värld där storhet och makt dominerar. Men så är det inte hos er, säger Jesus. Där är all makt hos honom – därför sänder han oss.

Det andra är utmaningen till församlingen är att leva i sådan helgelse som Jesus bad om: *Helga dem i sanningen ... de skall fullkomnas och bli ett.*

Samarbetsrådet mellan
Metodistkyrkan i Sverige,
Svenska Baptistsamfundet och
Svenska Missionskyrkan, december 2007

Metodistkyrkan
Danska vägen 20
412 66 Göteborg
www.metodistkyrkan.se

Svenska Baptistsamfundet
172 99 Sundbyberg
www.baptist.se

Svenska Missionskyrkan
Box 6302
113 81 Stockholm
www.missionskyrkan.se